

YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA ÇEKTE ZAMANAŞIMINA İLİŞKİN DÜZENLEMELERİN İNCELENMESİ^(*)

Dr. Öğr. Üyesi Raziye AKSU^(**)

Öz

Bu çalışmada, Yargıtay kararları ışığında çekte zamanaşımına ilişkin düzenlemeler incelenmiştir. Çekte zamanaşımına ilişkin temel düzenleme 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu madde 814'tür. Hükümde çekte hamilin ve çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakkı, belli bir zamanaşımı süresine bağlanmıştır. Hüküm bağlamında öncelikle hamilin, başvurma borçlularına ve çek bedelini ödeyen başvurma borçlularının birbirlerine karşı açacağı davalar açısından zamanaşımı süreleri ele alınmıştır. Ardından çekte zamanaşımını kesen ve durduran sebeplere değinilmiştir. Son olarak çekin zamanaşımına uğramasının hukuki sonuçlarına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Çek, Başvurma Hakkı, Zamanaşımı.

(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 01.05.2023 - Kabul Edildiği Tarih: 31.05.2023.

Atıf Şekli: Raziye Aksu, "Yargıtay Kararları Işığında Çekte Zamanaşımına İlişkin Düzenlemelerin İncelenmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XIII, S. 1, 2023, s. 625-670.

DOI: 10.52273/sduhfd..1290765.

(**) Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Ana Bilim Dalı, Isparta, Türkiye.

E-posta: raziyeozkan@sdu.edu.tr.

Orcid: <http://orcid.org/0000-0003-2245-863X>.

EXAMINATION OF REGULATIONS REGARDING PRESCRIPTION OF CHECKS IN THE LIGHT OF SUPREME COURT DECISIONS

Abstract

In this study, the regulations regarding the prescription on the check were examined in the light of the Supreme Court decisions. The basic regulation regarding the prescription on a check is article 814 of the Turkish Commercial Code No. 6102. In the provision, the right of application of the check holder and one of the check debtors against the other is bound to a certain limitation period. In the context of the provision, first of all, the prescription for the cases that the holder, the debtors of the application, and the debtors of the application, who pay the check, will be brought against each other are discussed. Then, the reasons for interrupting and stopping the prescription on the check are mentioned. Finally, the legal consequences of the prescription of the check are given.

Keywords

Check, Liberty to Apply, Prescription.

GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu¹ (TTK) m. 814'te çekte hamilin ve çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakkı, belli bir zamanaşımı süresine bağlanmıştır. Buradaki zamanaşımı, özel hukukta kural olarak alacak hakları için düzenlenen ve öğretilde çoğunlukla düşürücü zamanaşımı süresi olarak adlandırılan zamanaşımıdır². Bu zamanaşımı, kanunda belirtilmiş koşullar altında ve belli bir süre içinde alacaklının hareketsiz kalması sonucu alacağın ifasını isteme yetkisini sona erdirir³. Başka bir deyişle, zamanaşımı alacak hakkının, belli bir süre kullanılmaması yüzünden dava edilebilme niteliğinden yoksun kalmasını ifade eder⁴.

TTK m. 814, çekte zamanaşımına ilişkin bir düzenleme olduğundan hüküm uygulanabilmesi için senet, çek niteliğini haiz olmalıdır⁵. Bunun için senedin, TTK m. 780'de sayılan zorunlu unsurları taşıması gerekir⁶. Buna karşılık,

¹ Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası: 6102, Kabul Tarihi: 13.01.2011, RG 14.02.2011/27846.

² Özel hukukta iki tür zamanaşımı düzenlenmiştir. Bunlardan ilki eşya hukukunda düzenlenen ve aynı haklar için söz konusu olan kazandırıcı (iktisabi) zamanaşımıdır. Diğer alacak hakları için düzenlenen düşürücü zamanaşımıdır. Bkz. Kenan Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku C. 1, Genel Hükümler*, 6. bs., Sermet Matbaası, İstanbul, 1976, s. 1233-1234; Andreas von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı C. 1-2, çev: Cevat Edege*, 2. bs., Olgaç Matbaası, Ankara, 1983, s. 687; Selahattin Sulhi Tekinay vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s. 1030; Eyüp Sabri Erman, "Hukuk Davalarında Zamanaşımı", *Adalet Dergisi*, 1974, S. 7, s. 502-503; *Oğuzman/Öz*, düşürücü zamanaşımı teriminin yanlış olabileceğini ileri sürmektedir. Zira bu sürenin dolması ile hak düşmemekte; ancak borçlunun buna dayanan savunması üzerine talep edilememektedir. Bkz. Kemal Oğuzman-Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1*, 18. bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 626.

³ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1233; Erman, "Hukuk Davalarında Zamanaşımı", s. 502-503; Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Marmara Hukuk Yorumu) C. V/1-2*, 2. bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 607; benzer bir tanım için bkz. Kağan Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2008, s. 95; bazen zamanın geçmesi, o süre içinde alacaklının alacağını elde etmek hususunda hareketsiz kalması yüzünden artık borçluya ifadan süresiz kaçınma hakkı verir. İşte bu halde zamanaşımı söz konusu olur. Bkz. Oğuzman-Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 626. Benzer bir tanım için bkz. Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 1451.

⁴ Tekinay vd., *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1030.

⁵ Seza Reisoğlu, *Çek Hukuku*, Ankara, 2011, s. 304.

⁶ Çekte bulunması gereken unsurlar; çek kelimesi, kayıtsız ve şartsız belirli bir bedelin ödemesi için havale, ödeyecek kişinin, "muhatapın" ticaret unvanı, ödeme yeri, düzenlenme tarihi ve yeri, düzenleyen imzası, banka tarafından verilen seri numarası ve karekodur. Bunlardan düzenlenme yeri ve ödeme yerinin bulunmaması açısından öncelikle TTK m. 781'deki alternatif kurallar uygulanacaktır. Buna göre, düzenlenme yeri gösterilmemiş olan çek, düzenleyen adı yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır (TTK m. 781/3). Şayet burada da

çekin zorunlu unsurları eksikse, senet kambiyo senedi sayılmayacağından zamanaşımı süresi 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na⁷ (TBK) göre hesaplanır⁸. Nitekim Yargıtay önüne gelen bir uyuşmazlıkta⁹ takibe dayanak belgenin çek niteliğini taşıdığı sürece zamanaşımı süresi açısından TTK'nın; aksi takdirde, tercih edilen takip yoluna bakılmaksızın, TBK m. 146'da düzenlenen 10 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağını belirtmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmada Yargıtay kararları ışığında çekte zamanaşımı süresi ve çekin zamanaşımına uğramasının hukuki sonuçları incelenecektir.

I. ÇEKTE ZAMANAŞIMI SÜRESİNİN İNCELENMESİ

A. Genel Olarak

TTK m. 814/1'de hamilin, cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı; TTK m. 814/2'de çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakkının hangi sürede zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir. Bu sebeple, hüküm TTK m. 810 kapsamındaki çekten kaynaklanan başvurma hakkına ilişkin kambiyo talepleri açısından geçerlidir¹⁰. Başka bir deyişle, TTK m.

bir yer belirtilmemişse, düzenlenme yerinin eksikliği çekin geçerliliğini etkiler. Buna karşılık, çekte ödeme yerinin eksikliği çeki geçersiz kılmaz. Zira muhatap bir banka olduğu için onun merkezi ödeme yeri olarak kabul edilir (TTK m. 781/2). Keza yabancı banka tarafından bastırılan çeklerde, banka tarafından verilen seri numarası ve/veya karekodun bulunmaması senedin çek olarak geçerliliğini etkilemez (TTK m. 781/4).

⁷ Türk Borçlar Kanunu, Kanun Numarası: 6098, Kabul Tarihi: 11.01.2011, RG 04.02.2011/27836.

⁸ Hayri Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi IV*, Eskin Matbaası, İstanbul, 1990, s. 411; Mahmut Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, 7. bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 386; Hasan Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, 9. bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 241.

⁹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 27.12.2016 tarihli ve 2016/5932 2016/26155 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (15.04.2023); aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19.12.2006 tarihli ve 2006/21058 2006/24201 sayılı kararı. Karar için bkz. Gönen Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, Poliçe- Bono- Çek- Makbuz Senedi- Varant*, 2. bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 1262; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 01.05.2007 tarihli ve 2007/6521 2007/8674 sayılı kararı. Karar için bkz. Nazif Kaçak, *Açıklamalı- İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bono- Poliçe- Çek*, 5. bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2010, s. 315. Düzenleme yeri bulunmadığı için bono sayılmayan senet hakkında, niteliğine göre genel hükümler çerçevesinde zamanaşımı süresi belirlenmelidir. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 22.04.2015 tarihli ve 2015/2915 2015/10963 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1245.

¹⁰ Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara, 1997, s. 1360; Reha Poroy- Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, 24. bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 359; Abuzer Kendigelen, *Çek Hukuku*, 6. bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 397; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 748; Kazım Menderes Uslu, *Yeni TTK Tasarısı Nazara Alınarak Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 59.

814 hamilin; düzenleyene, cirantalara, aval verene ve yetkisiz temsilcilere karşı kullanacağı başvurma hakkına ilişkindir¹¹. Dolayısıyla çek dışında bir sebeple sorumlulardan ödeme talep edilmek isteniliyorsa TTK m. 814 uygulanmayacaktır. Örneğin TTK m. 814'te öngörülen üç yıllık zamanaşımı, çeki düzenleyenle lehtar arasındaki asıl borç ilişkisiyle ilgili değildir¹². Bu ilişkiden doğan talepleri kendi hukuki statülerine göre zamanaşımına uğrar. Keza ödeme çek verilerek yapılmış olsa bile, satış konusu malın teslim edilmemesi halinde, ödenen bedelin geri alınmasına ilişkin talep Borçlar Kanunu hükümlerine tâbi olur. Dolayısıyla bu talebin on yıllık süre içinde yapılması gerekir¹³. Bunun yanı sıra, çekte muhatap da kambiyo ilişkisine dâhil olmadığından, kambiyo hukukuna dayalı olarak muhatabın sorumluluğuna gidilemeyecek ve TTK m. 814 onun hakkında uygulanmayacaktır¹⁴. Çünkü düzenleyen ile muhatap banka arasındaki ilişkiler çek hukukuna tâbi değildir. Nitekim TTK m. 784'te çekte kabul işlemi yapılamayacağı ve bu yönde konulan kaydın yazılmamış sayılacağı düzenlenerek muhatabın çek ilişkisine dahil olması engellenmek istenmiştir.

Çekte zamanaşımı süresinin başlayabilmesi için öncelikle hamilin başvurma hakkının doğmuş ve bu hakkı kaybetmemiş olması gerekir¹⁵. Başvurma hakkı

¹¹ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1360; Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 26. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 315; Reşit Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2021, s. 132.

¹² Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1360; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 748; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 59; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 315; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 375; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 132.

¹³ Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 373-374; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1360.

¹⁴ Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 306; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 397-398; Yaşar Karayalçın, *Ticaret Hukuku, III. Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri)*, 4. bs., Sevinç Matbaası, Ankara, 1970, s. 302; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 136; banka, hesapta karşılık bulunmasına ve düzenleyen ile aralarında açık ya da örtülü bir çek anlaşması olmasına rağmen çeki ödemezse ve bu yüzden hamil cirantalara ya da düzenleyene rücu ederse, bankaya karşı bir haksız fiil ya da tazminat davası açmak söz konusu olabilir. Fakat bu dava bir kambiyo hukuku davası olmayıp, genel nitelikte bir davadır. Bkz. Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 359. Karşılıksız çıkan çekte karşı muhataba karşı açılacak davada TTK m. 814 (ETK m. 726)'ün uygulanamayacağı yönünde bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 15.07.2010 tarihli 2010/13013 2010/8454 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1256.

¹⁵ Hayri Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 2. bs., Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1975, s. 484; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 851; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1360; Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 359; Hüseyin Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, 14. bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2021, s. 354; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 58; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 398; Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1241; Ali

kavramı teknik bir kavramdır. Buna göre, düzenleyenden başlayarak her ciranta ve varsa bunların aval verenleri kendilerinden sonra gelenlere karşı çekin ödeneceğini garanti etmişlerdir (TTK m. 808; 818/1-k; 724). Çek ödenmezse sorumluluk zincirinde bulunan bu kişiler, kendisinin üstünde yer alan kişilerden çek bedeli ve kanunda öngörülen diğer kalemleri isteyebilirler. Buna başvurma hakkı denir¹⁶. Başka bir deyişle, çeki bir apartman gibi düşünürsek çekte muhatap bu apartmanın kapısı, diğer borçlularsa apartmanın katlarıdır. Bu katlara ulaşmak için öncesinde kapının açılması gerekir. Ardından diğer katlara çıkılabilecektir. İşte hamilin rücu borçlularına başvurma hakkının doğduğu durumlarda çekte zamanaşımı söz konusu olur. Zira bir hak doğmadan bunun zamanaşımına uğraması söz konusu olamaz. Bunun için de çek muhataba süresinde ibraz edilmeli (TTK m. 796) ve çekin ödenmediği TTK m. 808'de öngörülen yollardan biriyle tespit ettirilmelidir. Şayet çekin ibrazına rağmen istisnai durumlar hariç¹⁷ ödenmeme durumu TTK m. 808'de öngörülen yollardan biri ile tespit ettirilmemişse çeki özgü başvurma hakkı kaybedileceğinden, bu hakkın zamanaşımına uğraması gündeme gelmez. Nitekim Yargıtay'ın önüne gelen bir olayda¹⁸ çek süresinde ibraz edilmediği için başvurma hakkı kaybedilmiştir. Bu durumda Yargıtay, çek kambiyo senedi niteliğini kaybettiği için başlatılan takibin adi havalere yönelik olduğuna ve burada çekte zamanaşımına ilişkin sürenin değil, TBK m. 146'da öngörülen on yıllık zamanaşımı süresinin uygulanacağına karar vermiştir.

Karşılıksız çek düzenlemenin suç olması nedeniyle açılan ceza davalarının çeklerdeki zamanaşımı sürelerine bir etkisi yoktur¹⁹. Zira karşılıksız çekin daha uzun süreli ceza zamanaşımına tâbi olduğuna dair bir hüküm TTK ve 5941 sayılı

Bozer - Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 7. bs., Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 2017, s. 401; Abuzer Kendigelen - İsmail Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar Kambiyo Senetleri*, 6. bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2022, s. 336; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 91; Muzaffer Coşkun, *Özel Hukukta Karşılıksız Çek ve Hamilin Hakları*, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1994, s. 86-87; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 131; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 376.

¹⁶ Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 231.

¹⁷ Bunlar mücbir sebeplere yönelik TTK m. 814/4 ile protestodan muafiyet kaydına (TTK m. 818/1-i; 722) ilişkin hükümlerdir.

¹⁸ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 24.12.2012 tarihli ve 2012/23001 2012/39399 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1250.

¹⁹ Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 398-399, dpn. 154; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 59; ceza kanunları gereği uzamış ceza zamanaşımı sürelerinin çeki uygulanmayacağı hususunda bkz. Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 305.

Çek Kanunu²⁰’nda (ÇekK) mevcut değildir²¹. Nitekim Yargıtay’ın önüne gelen bir uyuşmazlıkta²² yerel mahkeme, ticari işlemlerin özellikleri itibarıyla bunlar için 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nda²³ (ETK) kısa süreli zamanaşımı sürelerinin belirlendiği ve 818 sayılı Borçlar Kanunundaki (EBK) düzenlemelerin ancak ETK’da özel hüküm bulunmayan hallerde uygulanabileceği tespitini yapmıştır. Bu tespite dayanarak yerel mahkeme EBK m. 60’ta düzenlenen uzamış ceza zamanaşımı süresinin ticari senetlerde uygulanamayacağı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Yargıtay bu kararı onamıştır.

B. Zamanaşımı Süresi Açısından

1. Genel Olarak

ETK m. 726’da çekte başvurma hakkının kullanılması açısından zamanaşımı süresi olarak altı ay öngörülmüştü. Daha sonra bu düzenleme, 6273 sayılı Kanun²⁴ m. 7 ile değiştirilmiş ve çekte zamanaşımı süresi üç yıla çıkarılmıştır. TTK m. 814’te de süre üç yıl olarak düzenlenmiştir. Bununla birlikte, çekte ilişkin uyuşmazlıklarda hangi zamanaşımı süresinin uygulanacağı konusunda tereddütler yaşanmıştır. 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6103 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun²⁵ m. 6 uyarınca TTK’nın yürürlüğe girmesinden önce işlemeye başlamış bulunan zamanaşımı süreleri ile hak düşürücü süreler eski hukuka tâbidir. Bu bağlamda, TTK’da zamanaşımı sürelerinin başladığı tarihte geçerli olan mevzuata göre çekte zamanaşımı süresinin belirlenmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır²⁶. Buna göre, zamanaşımı süresi ETK m. 726’yı değiştiren 6273 sayılı Kanunun 7. maddesinin yürürlüğe girdiği 03.02.2012 tarihinden önce ibraz süresi dolan çeklerde altı ay,

²⁰ Çek Kanunu, Kanun Numarası: 5941, Kabul Tarihi: 14.12.2009, RG 20.12.2009/27348.

²¹ Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 360.

²² Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 27.09.2004 tarih ve 2003/14182 2004/8884 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (16.04.2023). Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 25.02.2000 tarihli ve 2000/644 2000/3079 sayılı kararı. Karar için bkz. <https://www.kazanci.com.tr> (10.04.2023).

²³ Türk Ticaret Kanunu, Kanun Numarası: 6762, Kabul Tarihi: 29.06.1956, RG 09.07.1956/9353.

²⁴ Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun Numarası: 6273, Kabul Tarihi: 31.01.2012, RG 03.02.2012/28193- Mük.

²⁵ Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun, Kanun Numarası: 6103, Kabul Tarihi: 14.01.2011, RG 14.02.2011/27846.

²⁶ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19.12.2016 tarih ve 2016/7506 2016/25579 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (16.04.2023).

ibraz süresi bu tarihten *sonra* dolan çeklerde ise üç yıldır. Nitekim Yargıtay uygulaması da bu yöndedir²⁷.

TTK m. 814'te zamanaşımı süresi üç yıl olarak belirlenmiştir. Bu süre, tarafların yaptığı sözleşme ile uzatılamaz veya kısaltılamaz²⁸. Nitekim TTK m. 6 uyarınca, ticari hükümler koyan kanunlarla tayin olunan zamanaşımı süreleri, kanunda aksine düzenleme yoksa sözleşme ile değiştirilemez. Bu yönde yapılan sözleşmeler, emredici kanun hükümlerine aykırılık sebebiyle kesin hükümsüzlük yaptırımına tâbi olacaktır (TBK m. 27).

2. Hamilin, Cirantalarla Düzenleyene ve Diğer Çek Borçlularına Karşı Açacağı Davalar

TTK m. 814/1 uyarınca hamilin, cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı sahip olduğu başvurma hakları, ibraz süresinin bitiminden itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Çekte hamil, çeke zilyet olan kişiyi ifade eder. Hamilin kim olduğu, çekin yazılma türüne göre belirlenir. Şayet çek emre yazılıysa, ciro zincirine; nama yazılı ise alacağın devri ile zilyetliğin geçirilmiş olmasına ve hamiline yazılıysa hak sahibi olduğu iddia eden kişinin çeke zilyet olmasına göre hamil tespit edilir (TTK m. 788). Çekte hamilin öncelikle ödeme için çeki muhataba süresinde ibraz etmesi (TTK m. 796) ve muhatap tarafından ödeme yapılmadığını tespit ettirmesi gerekir²⁹ (TTK m. 808). Bu işlemlerden sonra, hamil çekin düzenleyene, cirantalarına ve diğer çek borçlularına karşı başvurma hakkını kullanabilir. Diğer çek borçlularından kasıt çekin ödenmesini kısmen veya

²⁷ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 02.10.2019 tarihli ve 2018/10674 2019/13968 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 24.10.2017 tarihli ve 2017/7292 2017/12983 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 4.10.2016 tarihli ve 2016/10220 2016/20494 sayılı kararı; 3 yıllık zamanaşımı süresinin uygulanabilmesi için, çekin ibraz süresinin bitim tarihinin kanun değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihten sonra olması gerekir. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 22.10.2015 tarihli ve 2015/25451 2015/25539 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 12.2.2014 tarihli ve 2013/35641 2014/3714 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 08.05.2015 tarihli ve 2015/10642 2015/13008 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 15.03.2016 tarihli ve 2015/32012 2016/7494 sayılı kararı; Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 09.04.2019 tarihli ve 2017/331 2019/425 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 30.06.2020 tarihli ve 2019/0910 2019/5973 sayılı kararı. Kararlar için bkz. <legalbank.net> (17.04.2023).

²⁸ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 338; Naci Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 5. bs., Nobel Yayıncılık, Ankara, 1999, s. 224; Karayalçın, *Ticari Senetler*, s. 254; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 898.

²⁹ Çekin hamil tarafından muhataba ibrazı durumunun ayrıntılı incelemesi için bkz. Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 197 vd.

tamamen temin eden aval veren³⁰ (TTK m. 794) ile yetkisiz temsilciler olabilir³¹. İşte TTK m. 814/1'de hamilin, bu kişilere karşı sahip olduğu başvurma hakkı, ibraz süresinin bitiminden itibaren üç yıllık zamanaşımı süresine tâbi tutulmuştur.

Çekte üç yıllık zamanaşımı süresinin başlangıcı çekin ibraz süresinin bitimine göre tespit edilecektir (TTK m. 814). Çekin ibraz edilebileceği süreler TTK m. 796'da düzenlenmiştir. Hüküm uyarınca bir çek, düzenlendiği yerde ödenecekse on gün; düzenlendiği yerden başka bir yerde ödenecekse bir ay içinde muhataba ibraz edilmelidir. Ödeneceği ülkeden başka bir ülkede düzenlenen çek, düzenlenme yeri ile ödeme yeri aynı kıtada ise bir ay ve ayrı kıtalarda ise üç ay içinde muhataba ibraz edilmelidir. Bu hükümlerde yazılı süreler, çekte yazılı olan düzenlenme tarihinin ertesi günü başlar. Hüküm bağlamında çekte ibraz süreleri çek üzerinde yazan düzenleme tarihine göre hesaplanacak ve bu sürenin bitiminde zamanaşımı süresi başlayacaktır. Başka bir deyişle, çekte öngörülen zamanaşımı süresinin başlangıcı, çekin muhataba yapacağı ibraza yönelik sürenin bitimine göre tespit edilir³². Bu hususta çekin fiilen ibraz edildiği veya ödemededen kaçınma durumunun tespit edildiği tarihler dikkate alınmaz³³. Örneğin ödeme ve düzenleme yeri Antalya/Lara olan bir çekin düzenlenme tarihi 06.02.2023'tür. Bu durumda, çek on günlük ibraz süresine tâbi olacak ve 16.02.2023 tarihinde çalışma saatinin sonuna kadar ibraz edilmesi gerekecektir³⁴. Bu açıdan hamilin çeki, ibraz tarihinin son günü olan 16.02.2023 tarihin-

³⁰ Avalu ilgili ayrıntılı inceleme için bkz. Raziye Aksu Özkan, *Aval Kurumu*, 2. bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.

³¹ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 305; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 305.

³² Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 15.9.1992 tarihli ve 1992/9358 1992/10364 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (17.04.2023).

³³ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 485; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 852; Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 360; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 401; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 340; Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1242; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 306.

³⁴ TTK m. 817/1 uyarınca süreler hesaplanırken, başladığı gün sayılmayacağından ve TTK m. 796/3 uyarınca ibraza ilişkin süre çekin düzenlendiği günün ertesi günü başlayacağından on günlük ibraz süresi 07.02.2023 tarihinden itibaren başlayacaktır. Bununla birlikte, ETK döneminde Yargıtay'ın önüne gelen bir uyuşmazlıkta, 10.10.1991 düzenlenme tarihli çekin ibraz süresinin bitimi 19.10.1991 olarak belirtilmiştir. Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 03.02.1997 tarihli ve 1997/99 1997/516 sayılı kararı. Karar için bkz. <https://www.kazanci.com.tr> (10.03.2023). Kanaatimizce bu kararda yanlış hesaplanmanın sebebi, ETK m. 726'da ibraza ilişkin sürenin çekin düzenlendiği günün ertesi günü başlayacağını düzenleyen TTK m. 796/3 gibi açık bir düzenleme olmamasından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar ETK'da çekte süreler hesaplanırken başladığı günün sayılmayacağını düzenleyen TTK m. 817'nin karşılığı olan ETK m. 729 bulursa da bu düzenleme çekte ibraz süresinin hesaplanmasında yaşanan tereddütlerin önüne geçememiştir.

den önce ibraz etmesinin, çekte zamanaşımı süresinin belirlenmesine bir etkisi yoktur. Nitekim Yargıtay da çek düzenlenme tarihinde bankaya ibraz edilse bile, çekte zamanaşımı süresinin on günlük süre dolmasından sonra işlemeye başlayacağını kararında belirtmiştir³⁵. Bunun yanı sıra, başvurma hakkının kullanılması için çekin karşılıksız kaldığının tespit edildiği protesto tarihi de çekte zamanaşımı süresinin başlangıcını etkilemez³⁶. İbraz süresinin bitiminin tatil gününe rastlaması durumunda, çekin ibraz edileceği süre tatili takip eden ilk iş gününe kadar uzayacaktır (TTK m. 816/2). TTK m. 814'te zamanaşımı süresinin ibraz süresinin bitimine göre hesaplanacağı düzenlendiği için, zamanaşımı süresinin başlangıcında da uzamış ibraz süresi dikkate alınacaktır³⁷. Nitekim TTK m. 816/2'de çekte ibraz için kanunda belirlenen sürenin son günü tatil gününe denk geldiği durumda, *bu sürenin onu izleyen ilk güne kadar uzayacağı* açıkça belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, zamanaşımı kavramının tanımı ve amacı da yaptığımız yorumu haklı kılmaktadır. Zira zamanaşımı, kanunda belirtilmiş koşullar altında ve belli bir süre içinde alacaklının hareketsiz kalması sonucu alacağın ifasını isteme yetkisini sona erdirir³⁸. Kanunda açıkça ibraz süresinin uzayacağı düzenlenmiş ve TTK m. 814'te de zamanaşımı süresinin ibraz süresinin bitiminden itibaren başlayacağı yer almıştır. Dolayısıyla zamanaşımının başlayabilmesi için kanunda öngörülen koşullar gerçekleşmemiştir. Keza zamanaşımı kurumu borçlunun korunmasına yardım eden ve uzun süre istenmemiş olan borcun ödendiği belirtisine dayanır³⁹. Oysa kanunen borcun ifa edilmesinin istenebileceği bir durumda, zamanaşımı süresini başlatmak zamanaşımı kurumunun

ETK dönemi açısından konunun incelenmesi için bkz. Ömer Teoman, "Çekte İbraz Sürelerinin Hesaplanmasında Keşide Gününün Önemi", *Prof. Dr. Reha Poroy'a Armağan*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1995, s. 426 vd.

³⁵ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 23.06.2009 tarihli ve 2009/5608 2009/13779 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1258. Çekin düzenlenme tarihinden önce ibraz edilmiş olmasının çekte zamanaşımı süresinin hesaplanması açısından etkili olmadığı hususunda bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 16.06.2008 tarihli ve 2008/9350 2008/12592 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1259-1260.

³⁶ Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 101; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 340.

³⁷ Öğretide poliçede zamanaşımının başlangıcı açısından vadenin tatil gününe gelmesi durumu tartışılmıştır. Baskın görüş, vade tatil gününe denk gelse bile zamanaşımı süresinin vade tarihinden itibaren başlayacağı yönünde olmuştur. Zira vade, poliçe bedelinin muhatap tarafından ödenmesi gereken günü ifade eder. Vade ile ödeme günü birbirinden farklıdır. İnceleme için bkz. Şükrü Yıldız, "Poliçede Zamanaşımı Sürelerinin Başlangıcı", *Makalelerim C. 1, Makale 12, 2. bs.*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 283-284.

³⁸ Tanıma ilişkin kaynakça için bkz. "Üç numaralı dipnotta" bulunan yazarlar.

³⁹ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1233.

amacıyla bağdaşmaz. Ayrıca tatil gününü takip eden günde alacaklının ibrazı kabul edildiğine göre, alacaklının alacağını almak hususunda hareketsiz kaldığından da söz edilemez. Bu durum da zamanaşımı kavramının amacıyla çelişir.

Uygulamada çekler fiili düzenleme tarihinden daha sonraki bir tarih verilerek de düzenlenmektedir. İleri düzenleme tarihli çeklerde de çekin üzerinde yazan düzenleme tarihine göre ibraz süresinin bitimi hesaplanacaktır. Başka bir deyişle, ileri düzenleme tarihli çeklerde de çek üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ibraz edilmesi zamanaşımının işleme tarihini öne almaz⁴⁰. Bu hususta çekin ne zaman ibraz edildiği önemli değildir⁴¹. Dolayısıyla, çekin üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce muhatap bankaya ödenmek için ibrazı halinde, muhatap banka hiçbir işlem yapmadan çeki hamile iade eder. Çünkü ÇekK değişik geçici m. 3/5 uyarınca 31.12.2023 tarihine kadar, üzerinde yazılı düzenleme tarihinden önce çekin ödenmek için muhatap bankaya ibrazı geçersizdir⁴².

TTK m. 814'te hamilin, cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı sahip olduğu başvurma hakları, ibraz süresinin *bitiminden itibaren* üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir. Buradaki ibraz süresinin bitimi ifadesini, TTK m. 817 ile birlikte ele almak gerekir. Hüküm uyarınca Kanunun bu kısmında (çeki ilişkin) öngörülen süreler hesap edilirken bunların başladıkları gün sayılmaz. Buna göre yukarıdaki örnekten devam edilirse, 06.02.2023 düzenleme tarihli çekte ibraz süresinin son günü 16.02.2023'tür. TTK m. 817 bağlamında zamanaşımı süresi 16.02.2023'ten değil, 17.02.2023'ten itibaren hesaplanır. Bu süreden itibaren üç yıl geçmekle çek zamanaşımına uğrayacaktır⁴³. Bu tarihe eklenen üç yıllık süreyle 17.02.2026 tarihinde zamanaşımı süresi dolar. Şayet zamanaşımı süresinin son günü tatil gününe rastlarsa, zamanaşımı süresi tatili takip eden ilk iş gününe kadar uzaya-

⁴⁰ Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 748.

⁴¹ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1361; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 315.

⁴² Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 375.

⁴³ Benzer şekilde, 04.01.1998 tarihinde ibraz süresi biten çekte, zamanaşımı süresinin 05.01.1998 tarihinden itibaren hesaplanacağı hususunda bkz. Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1361. Buna karşılık ETK döneminde Yargıtay'ın önüne gelen bir olayda düzenleme ve ödeme yeri aynı olan çekin düzenleme tarihi 03.09.1990'dır. Yargıtay bu çekin 13.03.1991 tarihinde zamanaşımına uğradığını kararında belirtmiştir (Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 21.04.1993 tarihli ve 1993/12-58 1993/174 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://www.kazanci.com.tr>> (10.03.2023)). Oysa düzenleme tarihi 03.09.1990 olan çekte ibraz süresinin bitimi 13.09.1990'dır. ETK m. 729 uyarınca, çekte sürelerin başladığı gün dikkate alınmayacaktır. Bu sebeple, 14.09.1990 tarihinden itibaren altı ay geçmekle zamanaşımı uğrayacaktır. Buna göre, zamanaşımı süresinin son günü 14.03.1991 olacaktır.

caktır⁴⁴ (TTK m. 816/2). Hükümde düzenlenen herkese karşı hamilin başvurma hakkı aynı süreden itibaren başlayacağı için zamanaşımını kesen veya durduran sebepler olmadıkça, zamanaşımı düzenleyenle birlikte diğer bütün borçlular açısından aynı anda gerçekleşir⁴⁵.

3. Çek Bedelini Ödeyen Başvurma Borçlularının Birbirlerine Karşı Açacağı Davalar

TTK m. 814/2 uyarınca çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakları, bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Hükümde çekte hamilin veya cirantaların talebiyle ödeme yapan veya kendisine karşı dava açılan çek borçlusunun diğer borçlulara hangi sürede başvurabileceği düzenlenmiştir. Örneğin düzenleyeni D, muhatabı M ve lehtarları C1 olan bir çek, sırasıyla C2'ye, C3'e ve C4'e ciro yoluyla devredilmiştir. A, C2 için aval vermiştir. Bu olayda C4, çekin hamilidir. C4, süresinde çeki muhataba ibraz etmiş ve çek bedeli ödenmemiştir. C4'ün ödeme talebiyle C3 çeki ödemiş veya C4, C3'e çekin ödenmesi için dava açmıştır. TTK m. 814/2'de de C3'ün diğer borçlular olan cirantalar C2, C1; aval veren A ve düzenleyen D'ye karşı sahip olduğu başvurma hakkının zamanaşımı süresi belirlenmiştir. Keza TTK m. 814/2, çeki ödemesi veya çekin kendisine dava yoluyla ileri sürülmesi durumunda C2, C1 ve A'nın başvurma hakkına ilişkin zamanaşımı süresine de uygulanır.

TTK m. 814/2'de ilk olarak çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakkının bu çek borçlusunun çeki *ödediği tarihten* itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağı yer almıştır. Ödeme günü, borçlunun çeki ödediği gündür⁴⁶. Ödeme kavramı, çek bedelinin nakden ödenmesinin yanı sıra, alacaklının tatmin edilmiş olduğu tüm hâlleri kapsar⁴⁷. Örneğin borcun

⁴⁴ Somut olayda, çekte zamanaşımı süresi 27.11.1999 Cumartesi günü akşamı dolmaktadır. Alacaklı 29.11.1999 tarihinde takip yapmıştır. Yargıtay bu takibin, resmî tatil gününü takip eden günde yapılması sebebiyle, zamanaşımı süresinin dolmadığını belirterek yerel mahkemenin kararını bozmuştur. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 30.05.2000 tarihli ve 2000/8159 2000/8880 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://www.kazanci.com.tr>> (10.03.2023).

⁴⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1361; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 375.

⁴⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1361. Bono açısından ödeme günü ile ödeme tarihi kavramlarının incelenmesi için bkz. Mehmet Helvacı - Raziye Aksu, "Bonoda Yer Alan Tediye Tarihi ve Ödeme Tarihi Kavramlarının Değerlendirilmesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, C. 22, S. 3, s. 1283 vd.

⁴⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 887; Şükrü Yıldız, "Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı Süreleri", Makalelerim C. 1, Makale 15, 2. bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 373

nakli, takas gibi borcu sona erdiren işlemler de zamaşaımı süresini başlatır⁴⁸. Bu yola başvurulduğunda, üç yıllık zamaşaımı süresinin başlangıcı çek bedelinin ödenmesi tarihini takip eden gündür⁴⁹. Nitekim çekte süreler hesaplanırken bunların başladığı gün sayılmaz (TTK m. 817).

Çekin dava yoluyla kendisine karşı ileri sürülmesi ile kastedilen başvuru borçlusu lehine işleyen zamaşaımını kesen tüm adli işlemlerdir⁵⁰. Nitekim TTK m. 818/1-p uyarınca zamaşaımının kesilmesine dair poliçeye ilişkin TTK m. 750-751, çekler hakkında da uygulanacaktır. Bu sebeple, başvurma borçlularına karşı bir dava açılması, icra takibinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi ile alacağın iflas masasına bildirilmesi de zamaşaımı süresini kesecek ve kesilme ile birlikte üç yıl olan yeni bir zamaşaımı süresi işlemeye başlayacaktır⁵¹ (TTK m. 750; 751). Başvurma hakkının, başvuruda bulunulan çek borçlusuna karşı dava aracılığıyla öne sürülmesi durumunda zamaşaımı süresi, dava dilekçesi veya ödeme emrinin bu borçluya tebliğ edildiği günden sonra başlar⁵². Bununla birlikte, açılan davanın üç yıldan fazla sürmesi durumunda ne yapılacağı belirsizdir. Öğretide bir görüşe göre ciranta bu durumlarda, üç yıl içinde dava açarak veya açılmış davayı ihbar ederek süreyi kesmelidir⁵³. Zira kanunda açıkça dava açılmasıyla zamaşaımı süresinin

dpn. 18; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaımı*, s. 91; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 398; Sökmen, *Çekte Zamaşaımı*, s. 134; Karayalçın, Ticari Senetleri s. 253; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 853; Yargıtay'ın önüne gelen uyuşmazlıkta, çekin lehtarının çek bedelini, kendisinin sorumlu olduğu cirantaya 15.02.2006 tarihinde ödediği takip talebine ekli ibranameden tespit edilmiştir. Yerel mahkeme çekin lehtarı olan alacaklının, çekin düzenleyeni hakkında 31.07.2006 tarihinde takibe başlamış olup, bu durumda zamaşaımı süresi cirantaya ödemenin yapıldığı 15.02.2006 tarihinde başladığından, takip tarihi itibarıyla 6 aylık zamaşaımı süresinin dolduğunu belirterek davayı reddetmiştir. Yargıtay yerel mahkemenin zamaşaımının dolduğuna dayanarak davayı reddini isabetsiz görüp kararı bozmuştur. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 30.01.2007 tarihli ve 2006/23510 2007/1436 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, *Bono- Poliçe - Çek*, s. 309.

⁴⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 887; Yıldız, "Kambiyo Senetlerinde Zamaşaımı Süreleri", s. 373 dpn. 18.

⁴⁹ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 485.

⁵⁰ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 888; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 398; Yıldız, "Kambiyo Senetlerinde Zamaşaımı Süreleri", s. 373 dpn. 18; Coşkun, *Özel Hukukta Karşılıksız Çek ve Hamilin Hakları*, s. 87; Mehmet Bahtiyar vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, Beta Yayınevi, İstanbul, 2022, s. 125; Kendigelen- Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 269.

⁵¹ Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 398-399. Ayrıntılı bilgi için bkz. Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaımı*, 213 vd.; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaımı*, 95 vd.

⁵² Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 853; Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 226-227.

⁵³ Karayalçın, *Ticari Senetler*, s. 190; Yıldız, "Poliçede Zamaşaımı Sürelerinin Başlangıcı", s. 308. Davanın altı aydan fazla sürmesi ihtimaline karşı, davalı cirantayı kendine karşı sorumlu

işlemeye başladığı düzenlenmiştir. Diğer görüşe göre üç yıllık zamanaşımının, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren başlayacağını kabul etmek gerekir⁵⁴. Çünkü davanın uzun bir süre devam etmesi olasılığında, cirantanın üç yıllık süreyi kaçırmamak için kendisinden önceki cirantalara karşı dava açmak veya davayı ihbar etmek zorunluluğu aynı hak için birden fazla dava açılmasına yol açacaktır. Kanaatimizce de açılan davanın üç yıldan fazla sürmesi durumunda ciranta, üç yıl içinde dava açarak veya açılmış davayı ihbar ederek süreyi kesmelidir. Zira TTK m. 814/2'de açıkça çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakkının çekin *dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten* itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağı düzenlenmiştir. Yoksa davanın sonuçlanıp hükmün kesinleştiği zamanda zamanaşımı süresinin başlayacağı düzenlenmemiştir.

Öğretide bir görüş çek bedelini ödeyen bir başvuru borçlusunun diğer borçlulara başvurması için ETK m. 726'da öngörülen altı aylık sürenin sübjektif bir zamanaşımı süresi olduğunu ve bu sürenin vadeden itibaren başlayan on yıllık objektif bir süre ile sınırlandırılması gerektiğini savunmuştur⁵⁵. Diğer görüşe göre, çekte on yıllık objektif bir zamanaşımı süresi uygulanamaz⁵⁶. Zira çekte tüm başvuru borçluları hakkında kısa zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Bu sebeple, çekler açısından muhtemelen uygulamada hiç de karşılaşılmayacak böyle bir objektif zamanaşımı süresi, zamanaşımının kesilmesine ilişkin hükümlerle çelişen sonuçların doğumuna yol açabileceğinden, kabul edilemez. Zamanaşımının kesilmesiyle birlikte, her defasında, kimin için kesilmişse sadece o borçlu açısından yeni bir zamanaşımı süresi işlemeye başlayacağından, bu süre içerisinde ileri sürülen çekte dayalı bir talep hakkının "objektif" adı altında bir üst zamanaşımı süresi ile sınırlandırılması mümkün değildir. Bunun yanı sıra, karşı görüşün belirttiğinin aksine, çekte, on yıllık sürenin başlayacağı bir

olacaklar hakkında zamanaşımını koruyabilmek için zamanaşımını kesmek üzere davayı onlara karşı ihbara ve belki de bunu birkaç kez yapmaya zorlayacaktır. Bu tedbir kanun koyucu tarafından poliçe borçlusunu zamanında ödemeye zorlayan dolaylı bir tedbir olarak düşünülmelidir. Bkz. Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 888.

⁵⁴ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 401.

⁵⁵ Yıldız, "Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı Süreleri", s. 386-387; aynı yönde *Uslu*'ya göre, başvurma hakkı, altı aylık zamanaşımı ETK'da düzenlenmemiş olmasına rağmen ETK m. 1'in yollamasıyla EBK m. 125'teki on yıllık zamanaşımı süresi içinde kullanılmalıdır. On yıllık sürenin başlangıcı olarak da çekteki ibraz sürelerinin bitimi tarihi kabul edilmelidir. Bkz. *Uslu, Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 60. Bu çerçevede ister rıza ile isterse yargı yolu ile ödeme yapıldığına bakılmaksızın, cirantanın diğer cirantalara başvurma hakkının bağlı olduğu zamanaşımı süresinin çekin cirantanın eline geçtiği tarihten itibaren başlaması ve her hâükârda TBK. m. 146'daki on yıllık genel zamanaşımı süresi içerisinde kullanılması gerektiği görüşüne katılıyoruz. Bkz. Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 141.

⁵⁶ Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 397; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 79.

vade de yoktur. Kanaatimizce de çekte on yıllık genel zamaşaımı süresi uygulanamaz. Şayet kanun koyucu bu yönde objektif bir zamaşaımı süresi isteseydi, TTK m. 814/1'e koyduğu ibraz süresinin bitimi ifadesini TTK m. 814/2'ye de koyabilirdi.

C. Zamaşaımı Süresinin Kesilmesi ve Durması Açısından

1. Çekte Zamaşaımı Süresinin Kesilmesi

a. Genel Olarak

Zamaşaımının kesilmesinden kasıt, kanunda gösterilmiş sebeplerden birinin gerçekleşmesi üzerine, işlemekte olan zamaşaımının işlemiş kısmının hiçbir etkisi kalmamasıdır⁵⁷. Çekte zamaşaımının kesilmesine yönelik özel bir düzenleme yoktur. Bu konuda poliçede zamaşaımının kesilmesine dair TTK m. 750 ve 751'e atıf yapılmıştır (TTK m. 818/1-p). Buna göre çekte zamaşaımı dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesiyle kesilir (TTK m. 750/1). Bu haller sınırlayıcı olarak sayılmıştır⁵⁸. Bu sayılan sebeplerden başka bir sebeple zamaşaımı kesilmez. Örneğin kısmi ödemenin⁵⁹ veya borçlunun borcunu ikrarının⁶⁰ zamaşaımının kesilmesine etkisi yoktur. Zamaşaımının kesilmesiyle ilgili olarak, TBK'da öngörülen genel hükümler uygula-

⁵⁷ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1284; Tekinay vd., *Borçlar Hukuku*, s. 1052; Oğuzman-Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 639; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 1466; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaımı*, s. 95. Zamaşaımının kesilmesi, kanunlarda gösterilen bazı sebeplerin gerçekleşmesi ile, bu sebeplerin ortaya çıkma tarihine kadar işlemiş zamaşaımı sürelerinin hükümden düşmesi ve söz konusu zamaşaımının yeniden işlemeye başlamasıdır. Bkz. Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 410. Zamaşaımı işlemeye başladığı takdirde, zamaşaımının evvelce işlemiş olan kısmı hiçbir netice husule getirmemek ve kesilmeden itibaren yeni bir müruruzaman müddeti başlamak anlamında kesilebilir. Bkz. von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, s. 702.

⁵⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 889; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 410; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 325; ETK m. 662'de yer alan sebepler sınırlı sayıda olup genişletilemez. Bu sebeple, EBK m. 133'te yer alan düzenlemenin aksine, borçlunun ikrarı veya borçlu olduğunu ortaya koyacak şekilde senet bedeli ile faizini kısmen ödemesi veya borcuna karşılık rehin yahut kefil göstermesi gibi haller zamaşaımını kesen sebep olarak kabul edilemezler. Bkz. Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 228.

⁵⁹ Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 228; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 242; Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 29.03.1977 tarihli ve 1977/1514 1977/1568 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, *Bono- Poliçe- Çek*, s. 351.

⁶⁰ Marco Athos Rizzi, *OFK- Orell Füssli Kommentar: OR Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht*, in Jolanta Kren Kostkiewicz- Stephan Wolf - Marc Amstutz - Roland Fankhauser (hrsg.), 3. Auf., Orell Füssli Verlag, Zürich, 2016, Art. 1070 N. 2; Hans Kuhn, *CHK- Handkommentar zum Schweizer Privatrecht: GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere - Bucheffektengesetz Art. 772-1186 OR und BEG*, in Vito Roberto- Hans Rudolf Trüeb (hrsg.), 3. Auf., Schulthess Verlag, Zürich- Basel- Genf, 2016, Art. 1070 N. 2.

namaz⁶¹. Zira zamanaşımının hangi nedenlerle kesileceği TTK'da özel olarak düzenlenmiştir (TTK m. 1/2). Buna karşılık çekten kaynaklanan alacak, çekte bağlılığını kaybederse, bu alacak borçlar hukuku hükümlerine tâbi olacaktır. Örneğin çek iptal edilerek adi bir senede bağlanırsa veya senetsiz olarak taraflar arasında varlık kazanırsa, alacak adi bir nitelik kazanacağından kambiyo hukuku çevresinden çıkararak TBK'ya ve oradaki zamanaşımını kesen sebeplere dahil olacaktır⁶². Ayrıca zamanaşımının kesilmesi; ancak işlemekte olan süreler için söz konusu olur⁶³. Süre tamamlandıktan sonra zamanaşımını kesen bir nedenin gerçekleşmesi, artık herhangi bir etkiye sahip olmaz⁶⁴. Ayrıca zamanaşımını durduran sebep borç muaccel olurken mevcutsa zamanaşımı işlemeye başlamaz⁶⁵ (TBK m. 153). Son olarak zamanaşımı işlemeyen haller varsa, zamanaşımının kesilmesi mümkün olmaz. Örneğin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu⁶⁶ (TMK) m. 864 uyarınca, rehnin tapu kütüğüne tescil edilmesinden sonra alacak için zamanaşımı işlemez.

b. Kesen Sebepler

i. Dava Açılması

aa. Genel Olarak

Çekte zamanaşımını kesen sebeplerden biri dava açılmasıdır (TTK m. 750; 818/1-p). Dava, mahkeme önünde veya hakem karşısında açılabilir⁶⁷. Dava açılmasından kasıt, kambiyo senetlerine ilişkin bir talep dolayısıyla yetkili mah-

⁶¹ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 889; Karayalçın, *Ticari Senetler*, s. 256; Mehmet Erdem, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 273; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 241; Tamer Bozkurt, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 3. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 319; Şimşek, *Hukukta ve Cezada Ticari Senetler*, s. 140; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 146; Rizzi, *OFK*, Art. 1070 N. 2; Kuhn, *CHK*, Art. 1070 N. 2; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 12.07.2011 tarihli ve 2011/419 2011/15731 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (16.04.2023).

⁶² Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 411.

⁶³ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m. 864 uyarınca, rehnin tapu kütüğüne tescil edilmesinden sonra alacak için zamanaşımı işlemez.

⁶⁴ Erdem, *Zamanaşımı*, s. 272.

⁶⁵ Oğuzman-Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 630.

⁶⁶ Türk Medeni Kanunu, Kanun Numarası: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, RG 08.12.2001/24607.

⁶⁷ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 411; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 890; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 191; Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 273; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 386; Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 227; Karayalçın, *Ticari Senetler*, s. 256; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 168; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 147.

keme nezdinde, usulüne uygun bir dava açılmış bulunmasıdır⁶⁸. Bunun yanı sıra, TTK m. 750 bağlamında açılacak olan davanın eda davası⁶⁹ niteliğinde olması gerekir⁷⁰. Nitekim Yargıtay da önüne gelen uyuşmazlıkta⁷¹ dava açılması ile zamanaşımının kesilebilmesi için kambiyo senetleri hukukuna ilişkin bir talep dolayısıyla genel mahkemede usulüne uygun bir davanın açılması ve bu davanın da ticari senede dayalı alacağa istinaden açılan eda davası olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca zamanaşımının kesilebilmesi için açılan eda davasının alacağa yönelik olması gerekir. Örneğin Hukuk Genel Kurulunun önüne gelen olayda⁷² istihkak davasının zamanaşımını kesip kesmeyeceği tartışılmıştır. Kurul, ETK m. 662'de sayılan hallerin sınırlı sayıda olduğu, istihkak iddiasının reddi davasının bu tür bir eda davası olmadığı, *alacağın kendisine yönelik değil*, haczedilen malın mülkiyetinin kime ait olduğunun tespitine yönelik bir dava olduğunu belirtmiştir. Ayrıca alacaklının, borçlunun diğer malvarlığına yönelmesi önünde bir engelin bulunmadığı gerekçesiyle istihkak davasının zamanaşımını kesmediğini ifade etmiştir. Bu tespitler ışığında, ihtiyati haciz⁷³, ihtiyati tedbir, adli yardım talebi ile idari birimlere başvuru, delil tespiti ve önceki davada fazlaya ilişkin hakların saklı tutulmasına ilişkin işlemler çekte zamanaşımını kes-

⁶⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 890; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 191; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 386; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 168; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19.03.2018 tarihli ve 2016/29709 2016/2708 sayılı kararı. Karar için bkz. Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 390-391; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 10.12.2018 tarihli ve 2018/9372 2018/13083 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023).

⁶⁹ Eda davası yoluyla mahkemeden, davalının, bir şeyi vermeye veya yapmaya yahut yapmama-ya mahkûm edilmesi talep edilir (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 105/1).

⁷⁰ Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 273; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 131; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 242; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 148; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 169; Bozkurt, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 320.

⁷¹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 12.01.2010 tarihli ve 2009/18070 2010/27 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, *Bono- Poliçe- Çek*, s. 307; aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26.01.2017 tarihli ve 2016/8967 2017/1070 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 22.10.2015 tarihli ve 2015/25451 2015/25539 sayılı kararı. Kararlar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023). Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 12.07.2011 tarihli ve 2011/419 2011/15731 sayılı kararı; Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 25.12.2013 tarihli ve 2013/475 2013/1693 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (19.04.2023).

⁷² Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 25.12.2013 tarihli ve 2013/475 2013/1693 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (19.04.2023).

⁷³ İhtiyati hacze yönelik işlemlerin bir icra işlemi olmadığından ve zamanaşımını kesen sebepler arasında sayılmadığından zamanaşımını kesmeyeceği yönünde bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 23.6.2016 tarihli ve 2016/3397 2016/17732 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (18.04.2023).

mez⁷⁴. Zira açılmış bulunan davanın, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu⁷⁵ (HMK) m. 303'teki kesin hükmü oluşturacak şekilde çekişmeli yargıya konu edilmesi gerekir⁷⁶. Benzer şekilde senet borçlusunun açtığı çekin iptali davası (TTK m. 757 vd.) zamanaşımını kesmeyeceği gibi⁷⁷, ödeme yasağı alınmış olması da zamanaşımını kesmez⁷⁸. Çünkü, bu istemler hamilin mahkemede alacağını talep etmesine engel değildir⁷⁹. Buna karşılık, alacaklının senedin ödenmesi için karşı dava açması halinde zamanaşımı kesilir⁸⁰. Keza ceza mahkemesi nezdinde başlanmış bir davaya, müdahil sıfatıyla katılmak da duruma göre zamanaşımını

⁷⁴ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 412; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 326; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 890; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 191; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 387; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 168; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 97; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 148; Bozkurt, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 320; bu yönde karar için bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19.03.2018 tarihli ve 2016/29709 2016/2708 sayılı kararı. Karar için bkz. Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 390-391; Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 25.12.2013 tarihli ve 2013/475 2013/1693 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26.01.2017 tarihli ve 2016/8967 2017/1070 sayılı kararı; Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 18.04.2019 tarihli ve 2017/4128 2019/3164 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 12.07.2011 tarihli ve 2011/419 2011/15731 sayılı kararı. Kararlar için bkz. <legalbank.net> (18.04.2023). İhtiyati haciz ve tedbir kararları açısından aynı yönde bkz. Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 309.

⁷⁵ Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Kanun Numarası: 6100, Kabul Tarihi: 12.01.2011, RG 04.04.2011/27836.

⁷⁶ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 411; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 386; aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19.03.2018 tarihli ve 2016/29709 2016/2708 sayılı kararı. Karar için bkz. Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 390-391.

⁷⁷ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 890; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 191; Karayalçın, *Ticari Senetler*, s. 256; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 168; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 147; çekin iptali davasının zamanaşımını kesmeyeceği hususunda bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19.03.2018 tarihli ve 2016/29709 2016/2708 sayılı kararı. Karar için bkz. Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 390-391; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26.01.2017 tarihli ve 2016/8967 2017/1070 sayılı kararı; Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 31.05.2010 tarihli ve 2009/341 2010/6169 sayılı kararı; Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 18.04.2019 tarihli ve 2017/4128 2019/3164 sayılı kararı. Kararlar için bkz. <legalbank.net> (18.04.2023).

⁷⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 890; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 192; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 242.

⁷⁹ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 892.

⁸⁰ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 191; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 387; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 168; borçluların açmış olduğu senet iptali davası alacaklının mukabil davası olmadıkça zamanaşımını kesmez. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 07.04.1983 tarihli ve 1983/1459 1983/2701 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (18.04.2023).

kesen bir sebeptir⁸¹. Ayrıca zamanaşımını kesen dava ibaresinden, takibin devamına ve alacağın tespitine yönelik davaların anlaşılması gerektiğinden ortaklığın giderilmesi davası zamanaşımını kesen dava niteliğinde değildir⁸². Cumhuriyet savcılığına yapılan başvurular dava anlamına gelmediğinden zamanaşımını kesmez⁸³. Kambiyo senedi borçlusuna karşı açılan ceza davası ile zamanaşımı kesilmez. Örneğin çekin karşılıksız çıkması veya açığa imzanın kötüye kullanılması nedeniyle açılan bir ceza davasının zamanaşımının kesilmesine etkisi yoktur⁸⁴. Buna karşılık ceza davasında şahsi hak talebinde bulunulması zamanaşımını keser⁸⁵.

Çeke dayalı alacaklının açtığı davanın ne zaman zamanaşımını keseceği usul hukuku kurallarına göre belirlenir. Buna göre, dava açılmasına yönelik talep, dava dilekçesi ile gerçekleştirilir⁸⁶. HMK m. 118/1 uyarınca dava, dava dilekçesinin kaydedildiği tarihte açılmış sayılır. Dava dilekçesinin kaydına ilişkin usul ve esaslar Yönetmelikte⁸⁷ belirlenir (HMK m. 118/2). Yönetmeliğe göre UYAP Kurum Bilgi Sistemi üzerinden açılan dava, dava dilekçesinin sisteme kaydedildiği tarihte açılmış sayılır⁸⁸ (Yönetmelik m. 197/8; 197/9). Eğer herhangi bir şekilde elektronik ortamda (UYAP'ta), işlem (tevzi) yapılması mümkün değilse; işlem fiziki ortamda yapılır, bu durum bir tutanakla tespit edilir; elektronik sistem açıldığında, fiziki ortamda yapılan işlemler, gecikmeksizin elektronik ortama aktarılır ve bu durumda dava söz konusu tutanağın düzenlendiği tarihte açılmış sayılır (Yönetmelik m. 197/6). Dolayısıyla çekte zamanaşımı da bu hükümler bağlamında kesilmiş olacaktır. Bunun dışında dava dilekçesinin

⁸¹ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 192.

⁸² Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 12.12.2017 tarihli ve 2016/24719 2016/15441 sayılı kararı. Karar için bkz. Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 391-392.

⁸³ Edip Şimşek, *Hukukta ve Cezada Ticari Senetler*, Yonca Matbaası, Ankara, 1982, s. 142.

⁸⁴ Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 398-399, dpn. 154.

⁸⁵ Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 105.

⁸⁶ Baki Kuru- Burak Aydın, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, 6. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 159; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, s. 329; Hakan Pekcanitez - Oğuz Atalay -Muhammet Özekes, *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*, 15. bs., On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 173; Süha Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, C. 1, 4. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 685.

⁸⁷ Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdarî ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik, RG 06.08.2015/29437.

⁸⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru- Aydın, *Medeni Usul Hukuku*, s. 171 vd; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, s. 342 vd; Abdurrahim Karşlı, *Medeni Muhakeme Hukuku*, 5. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s. 434 vd.

davaliya tebliğ edilmesine gerek yoktur⁸⁹. Dava açılmasına bağlanan sonuçlar dava dilekçesinin yukarıdaki hükümler bağlamında kaydı gerçekleştiğinde doğmuş olur.

Çeke dayalı olarak açılacak davanın zamanaşımını kesebilmesi için usulüne uygun şekilde dava açılmalıdır. Buna göre, davanın görevli ve yetkili mahkemede açılması gerekir. Bununla birlikte, görevsiz veya yetkisiz mahkemede dava açılması ile de zamanaşımı kesilir; ancak bu durumun korunması için HMK m. 20'ye uygun şekilde hareket edilmelidir⁹⁰. Buna göre, görevsizlik veya yetkisizlik kararı verilmesi hâlinde, taraflardan birinin, bu karar verildiği anda kesin ise tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde kararı veren mahkemeye başvurarak, dava dosyasının görevli ya da yetkili mahkemeye gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde dava açılmamış sayılır ve görevsizlik veya yetkisizlik kararı veren mahkemece bu konuda re'sen karar verilir (HMK m. 20). Buna göre, davacı iki hafta içinde görevsizlik veya yetkisizlik kararını veren mahkemeye başvurursa, görevli veya yetkili mahkemede bakılacak olan dava, görevsiz veya yetkisiz mahkemede açılmış olan davanın devamı olduğundan, görevsiz veya yetkisiz mahkemede dava açılması ile gerçekleşmiş olan zamanaşımı kesilmesi geçerli kalır. Buna karşılık, davacı iki hafta içinde görevsizlik veya yetkisizlik kararını veren mahkemeye başvurmazsa, bu mahkemece davanın açılmamış sayılmasına kendiliğinden karar verilir. Bu halde, görevsiz veya yetkisiz mahkemede dava açılması ile gerçekleşen zamanaşımı kesilmesi de hükümsüz kalır. Nitekim reddedilmiş dava, zamanaşımını kesmez⁹¹. Şayet bu arada zamanaşımı süresi dolmuşsa, davacı, yeni dava açmak için, TBK m. 158'deki altmış günlük ek süreden yararlanır⁹². Bununla birlikte, davanın takip edilmeme nedeniyle işlemden kaldırılması veya davaya gıyaben devam edilmesi, zamanaşımının kesilmesini engellemez⁹³.

⁸⁹ Karslı, *Medeni Muhakeme Hukuku*, s. 434; Seda Özmumcu, "Davanın Açılmasına Bağlanan Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 2012, C. 70, S. 2, s. 194.

⁹⁰ Kuru- Aydın, *Medeni Usul Hukuku*, s. 170; Özmumcu, "Davanın Açılmasına Bağlanan Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi", s. 194; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 412; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 153.

⁹¹ Oğuzman- Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 641.

⁹² Kuru- Aydın, *Medeni Usul Hukuku*, s. 170; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 412; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 153.

⁹³ Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 242; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 387.

TTK m. 750’de davanın açılması ile zamaşaşımı süresinin kesileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, davanın açılması ile kesilmiş olan zamaşaşımının yargılamaya ilişkin her işlemle tekrar kesilip kesilmeyeceğine dair TTK’da düzenleme yoktur. Öğretide bu boşluğun TBK m. 157 (EBK m. 136) ile doldurulması gerektiği ifade edilmiştir⁹⁴. Hüküm uyarınca bir dava veya def’i yoluyla kesilmiş olan zamaşaşımı, dava süresince tarafların yargılamaya dair her işleminden veya hâkimin her kararından sonra yeniden işlemeye başlayacaktır. Bu bağlamda, davada tarafların dilekçe ve cevaplarını sunması, delil listesi vermesi, keşif yapılması, haciz ve muhafaza istemi, her türlü tebligat, yenileme muhtırası verilmesi zamaşaşımını kesen işlemlerdir. Buna karşılık, vekâletnamenin dosyadan alınması veya dosyaya yeniden konması ve dosyadan örnekler çıkarılması gibi işlemler zamaşaşımını kesen yargılamaya ilişkin işlemler değildir⁹⁵.

bb. Özel Olarak Davanın Kim Tarafından Açılması Gerektiđinin İncelenmesi

TTK m. 750’de dava açılmasından bahsedilmekle birlikte, bu davanın kimin tarafından açılması gerektiği belirtilmemiştir. Öğretide bir görüşe göre alacaklı ve borçlunun açtığı davalar çekte zamaşaşımını keser⁹⁶. Zira TBK m. 154/2’de açıkça “alacaklının” dava açması veya def’i yoluyla mahkemeye başvurmasının zamaşaşımını keseceği düzenlenmiştir. Buna karşılık TTK m. 750’de kimin açtığı belirtilmeksizin sadece “dava açılmasından” söz edilmiştir. TBK m. 154/2’nin tersine, TTK m. 750’de alacaklının açacağı dava yerine, bir davanın açılmasından söz etmesi ve borçlunun dava açmasına yönelik bir engel getirmemesi de borçlunun dava açabileceği görüşünü destekler. Ayrıca kambiyo senetleri genellikle emre düzenlendiklerinden borçlu konumundaki düzenleyenin kendisine karşı açmış olduğu davada hamilin, TBK m. 153/2 anlamında bir def’i ileri sürmesi mümkün değildir. Borçlunun senet metninden anlaşılan def’ilere dayanarak açacağı bir menfi tespit davasında alacaklı konumunda bulunan hamilin, imzanın davacı borçluya ait olup olmadığını belirleyecek olan davanın sonucunu beklemekten başka yapacağı bir şey yoktur. İmza inkârına dayanan bir dava mevcutken icra takibine geçmenin bir anlamı olmaz. Davalı alacaklının, iyi ni-

⁹⁴ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 415; Sökmen, *Çekte Zamaşaşımı*, s. 157.

⁹⁵ Şimşek, *Hukukta ve Cezada Ticari Senetler*, s. 144; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaşımı*, s. 191.

⁹⁶ Yavuz Okçuoğlu, “Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Dava Açmasıyla Zamaşaşımı Kesilir mi?”, *3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1986, s. 14 vd; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaşımı*, s. 175; Sökmen, *Çekte Zamaşaşımı*, s. 152.

yetle borçlunun açtığı menfi tespit davasının sonucunu beklemesi; ancak, bu sürede senedin zamanaşımına uğraması nedeniyle alacağını elde etme imkânını yitirmesi hakkaniyete aykırıdır. Bu sebeple, TTK m. 750'deki dava açılması ifadesinden sadece alacaklının değil, borçlunun da açacağı davanın anlaşılması gerekir⁹⁷.

Diğer görüşe göre, borçlu tarafından açılan davalar çekte zamanaşımını kesmez⁹⁸. Çünkü Borçlar Kanununda zamanaşımı süresini kesen genel hüküm olan TBK m. 154 (EBK m. 133)'e göre TTK m. 750 (ETK m. 662) özel hükümdür. Bu hüküm zamanaşımını kesen neden olarak sadece alacaklının fiillerini düzenlemiştir. Her ne kadar madde metninde açıkça alacaklının dava açması denmemişse de maddede düzenlenen diğer nedenler olan icra takibi yapılması, davanın ihbar edilmesi ve alacağın iflas masasına bildirilmesi alacaklı fiilleridir. Dolayısıyla buradaki davanın alacaklı tarafından açılan bir dava olması gerekir. Ayrıca aksini kabul "dava açılması" ibaresinden alacaklının, borçlunun, hatta daha ileri giderek üçüncü kişinin açacağı davaların da (dava açılması) anlamına gireceğinin sanılması gibi yanlış bir yoruma sebep olabilir⁹⁹. Son olarak alacaklının açtığı dava ve bu davanın ihbarı, alacağın elde edilmesine yönelik ciddi bir girişim olduğundan zamanaşımını keserken, borçlunun açtığı dava ve bu davanın ihbarı, alacağın elde edilmesine yönelik bir girişim olmadığı gibi borcun tanınacağı veya ödeneceği yönelik bir girişim de olmadığından zamanaşımını

⁹⁷ Okçuoğlu, "Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Dava Açmasıyla Zamanaşımı Kesilir mi?", s. 14-16; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 175.

⁹⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 891; Rizzi, *OFK*, Art. 1070 N. 3; Ahmet Hıfzı Gözübüyük, "Türk Ticaret Kanununun 662. Maddesine Göre Borçlunun Alacaklı Aleyhine Açtığı Dava Zamanaşımını Keser mi?", *Adalet Dergisi*, 1965, C. LVI, S. 5-6, s. 607 vd; Semih Öktemer, 3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1986, s. 28-30; Erden Kuntalp, 3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1986, s. 36-37; menfi tespit davasının da zamanaşımının kesilmesi bakımından pratik ehemmiyeti olmadığı hususunda bkz. Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 227; yalnız alacaklının ETK m. 662'de sayılan fiilleri ile zamanaşımının kesildiği hususunda bkz. Karayalçın, *Ticari Senetler*, s. 192; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 96; Erdem, *Zamanaşımı*, s. 288; Ömeroğlu, "Çekte Zamanaşımı", s. 37-38.

⁹⁹ TTK m. 750 (ETK m. 662) ile TBK m. 154/2 (EBK m. 133/2) birlikte düşünülmelidir. Zamanaşımı ile ilgili genel hükümler EBK m. 125 ve devamında yer almıştır. İsviçre'de ayrı bir ticaret kanunu olmayıp ETK m. 662 orada İsviçre Borçlar Kanunu'nun 1070'inci maddesi olarak devam etmektedir. ETK m. 662 bizim Ticaret Kanunumuza aynen alınmış fakat ilgili kanunların ilintileri veya varsa ayrıntıları gösterilmediğinden uygulamada böyle türlü yorumlara yol açmıştır. Bkz. Gözübüyük, "Türk Ticaret Kanununun 662. Maddesine Göre Borçlunun Alacaklı Aleyhine Açtığı Dava Zamanaşımını Keser mi?", s. 610 vd.

kesmez. Zira böyle bir davada borçlu, borcunu kabule değil redde yönelik bir iddiada bulunur. Borcun reddine yönelik bir iddia da hiçbir şekilde zamanaşımını etkilemez¹⁰⁰.

Başka bir görüşe göre, alacaklı tarafından açılan eda davası ve borçlu tarafından kambiyo senedi ile ilgili olarak açılan menfi tespit davası zamanaşımını keser¹⁰¹. Çünkü borçlunun açtığı menfi tespit davasında, davalı alacaklı tarafından yapılan savunmada “çekte alacaklıyım, davanın reddini istiyorum” biçiminde savunma ileri sürülmektedir ki, savunmanın içeriği göz önüne alındığı takdirde, zamanaşımının kesildiğinin kabulü gerekir¹⁰².

Son olarak öğretide borçlunun açtığı menfi tespit davasında, davalı çek alacaklısının def’i ileri sürmesi ve geçerli bir alacağı olduğunu iddia etmesi durumunda zamanaşımının kesileceği ifade edilmiştir¹⁰³. Zira zamanaşımı, genel hükümlere göre alacaklının hakkını arama iradesini ya da borçlunun borcunu tanıma iradesini ortaya koymasıyla kesilir. Buna karşılık borçlunun borcu tanıma iradesini ortaya koyarak açtığı menfi tespit davasında, alacaklı da davaya gelmeyebilir. Dolayısıyla alacaklı, alacağını takip etmek arzusu göstermemesine

¹⁰⁰ Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 96.

¹⁰¹ Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 131; Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1243; Poroy/Tekinalp, eserinde öncelikle borçlu tarafından kambiyo senedi ile ilgili olarak açılan menfi tespit davasının zamanaşımını keseceğini ve dava açılması kavramının geniş yorumlanması gerektiğini belirtmiştir (s. 273 ve 274). Daha sonra çekte zamanaşımının kesilmesine ilişkin kısımda menfi tespit davasının zamanaşımını kesmeyeceğini ifade etmiştir. Bkz. Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 273, 274 ve 360; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 242; Bozkurt, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 320.

¹⁰² Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1243.

¹⁰³ Haluk Tandoğan, *3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1986, s. 28; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 109-110; dava açılmasından amaç, poliçe alacağının bir mahkemede veya hakem huzurunda ihtilaf konusu edilmesi olduğundan, poliçe alacaklısının mutlaka davacı olması şart değildir. Konu, davalı sıfatı ile yani def’an mahkemeye, ihtilafa sevketmiş olması da zamanaşımını keser. Bu durum EBK m. 133/3’te, alacaklı dava veya def’i zımında mahkemeye ... müracaatle ibaresi ile açıkça ifade edilmiştir. Bkz. Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 413; Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 328. Kuru, ETK m. 662 kambiyo senedindeki borcun borçlusu olmadığının tespiti için açılan menfi tespit davasını esasen kapsamaz. Bu sebeple, bunlar adi hukuk ilişkisine girer. Diğer hususlar gibi, EBK m. 133/2’ye tâbidir. EBK m. 133/2 uyarınca ancak davalının alacaklı olduğunu iddia ederek davanın reddini istemesiyle zamanaşımı kesilir. Bkz. Baki Kuru, *3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1986, s. 35. Menfi tespit davası ile zamanaşımının kesilmeyeceği yönünde bkz. Bkz. Ramazan Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 7. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 344; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku*, s. 698.

rağmen, borçlu tarafından menfi tespit davası açılmasına zamanaşımının kesilmesi sonucunu bağlamak yanlış olur¹⁰⁴. Alacaklı, borçlunun açtığı menfi tespit davasına karşılık bir dava açabileceği gibi, borçlunun açtığı menfi tespit davasında alacağın varlığını ispata yönelik bir savunmada da bulunabilir. Bu sebeple, zamanaşımının kesildiği tarih, borçlunun açtığı menfi tespit davasının açıldığı tarih değil, alacaklının def'i dava zımında mahkemeye müracaat ettiği tarihtir.

Yargıtay uygulaması açısından, Yargıtay'ın bu konudaki kararlarının birbiriyle çeliştiği ifade edilmelidir. Nitekim ETK döneminde Yargıtay, önüne gelen bir uyuşmazlıkta¹⁰⁵ ETK m. 662 açısından davanın alacaklı tarafından açılması gerektiğini belirterek kararını vermiştir. Buna karşılık aynı dönemde Yargıtay önüne gelen başka bir olayda¹⁰⁶ alacaklı ve borçlu tarafından (genel mahkemelerde) açılan davaların çekte zamanaşımını keseceğine; ancak icra mahkemesine sunulan itiraz bu niteliği içermediğinden zamanaşımını kesmeyeceğine kararında yer vermiştir. Bununla birlikte, Yargıtay'ın kural olarak alacaklının dava açması gerektiği; ancak borçlu tarafından açılan davada alacaklı taleplerini ileri sürüyorsa bunun da zamanaşımını keseceğine yönelik hem ETK hem de TTK döneminde verdiği kararları da mevcuttur¹⁰⁷. Örneğin Yargıtay önüne gelen bir

¹⁰⁴ Tandoğan, *Sempozyum*, s. 26.

¹⁰⁵ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19.12.1985 tarihli ve 5762/11282 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, *Bono- Poliçe- Çek*, s. 346; ETK m. 662 uyarınca zamanaşımını kesen sebeplerin tadadı olarak sayılmıştır. Borçlunun açtığı dava veya yaptığı itiraz zamanaşımını kesmez. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 14.12.1988 tarihli ve 1988/7848 1988/15477 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://www.kazanci.com.tr>> (25.04.2023).

¹⁰⁶ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 31.01.2006 tarihli ve 2005/25823 2006/1807 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (18.04.2023). Borçlu tarafından sadece menfi tespit davasının açılmasının da zamanaşımını keseceği yönünde bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 10.02.1997 tarihli ve 1997/1162 1997/1528 sayılı kararı; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 20.05.2003 tarihli ve 2003/8298 2003/11417 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://www.kazanci.com.tr>> (10.03.2023); alacaklı tarafından açılan dava veya borçlu tarafından açılan menfi tespit davası keser; borçlu tarafından icra mahkemesine yapılan şikâyet kesmez. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 30.01.2007 tarihli ve 2006/23523 2007/1440 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, *Bono- Poliçe- Çek*, s. 309.

¹⁰⁷ Borçlu tarafından açılan menfi tespit davasından alacaklının alacak iddiasında bulunması sebebiyle zamanaşımını kesilmiştir. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 31.01.2006 tarihli ve 2005/24653 2006/936 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, *Bono- Poliçe- Çek*, s. 315; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 09.02.2010 tarihli ve 2009/21237 2010/2515 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, *Bono- Poliçe- Çek*, s. 306; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 17.02.2015 tarihli ve 2014/27749 2015/2933 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://www.kazanci.com.tr>> (20.04.2023); borçlu tarafından açılacak davada alacaklı durumundaki davalının itirazını def'i yoluyla ileri sürdüğü cihetle borçlu tarafından alacaklı aleyhine açılan menfi tespit davasının da zamanaşımını kesmesi gerekir. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 23.02.2010 tarihli ve

olayda¹⁰⁸ “dava açılması” ibaresinden, esas olarak, kambiyo senetlerine ilişkin bir alacak dolayısıyla alacaklı tarafından borçlu hakkında açılan alacak davasının anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte Yargıtay borçlu tarafından açılacak davada, alacaklı durumundaki davalının savunmalarını def’i yolu ile ileri sürmesi hâlinde, borçlu tarafından alacaklı aleyhine açılan menfi tespit davasının da zamanaşımını keseceğini kabul etmiştir.

Kanaatimizce de TTK m. 750 bağlamında çekte açılacak davanın zamanaşımını kesebilmesi için bunun “alacaklı” tarafından açılması gerekir. Zira TTK m. 750’de sayılan diğer zamanaşımının kesilme sebepleri de alacaklının fiillerine yöneliktir. Bu sebeple, dava açılması ifadesi de alacaklının açtığı dava olarak anlaşılmalıdır. Bunun yanı sıra, davanın açılması kavramını kambiyo senetlerinin işleyişi açısından ele almak gerekir. Buna göre kambiyo senetlerinde ödeme borcu TBK m. 89/1’de öngörülen genel kuralın aksine götürülecek değil, aranılacak bir borçtur¹⁰⁹. Nitekim TTK’da temel kurgu hamilin çeki muhataba ibraz etmesi ve daha sonra buna bağlı olarak başvurma hakkını kullanması esasına dayanır (TTK m. 796; 808). Bu sebeple, TTK m. 750’de geçen dava açılması ibaresi, çekten kaynaklanan borcun aranılacak borç olma özelliği bağlamında sadece alacaklının açacağı davaları kapsamı gerekir. Keza TTK m. 814’ün çekten kaynaklanan başvurma hakkının zamanaşımına uğramasına ilişkin olması da görüşümüzü destekler niteliktedir. Çünkü başvurma hakkının sahibi öncelikle hamil ve koşullar varsa diğer borçlular olmakla birlikte bu hak kullanılırken hepsi alacaklı konumundadır. Dolayısıyla bu hakka yönelik zamanaşımı süresinin kesilmesinin de ancak onların açacağı davayla mümkün olması gerekir. Nitekim hükmün amacı kambiyo senedi alacaklısının zamanaşımı süresi içinde hükümde sayılanlar yoluyla alacağını ileri sürmesine hukuki sonuç bağlamaktır¹¹⁰. Ek ola-

2009/21960 2010/3941 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (18.04.2023). Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 01.05.2007 tarihli ve 2007/6521 2007/8674 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, **Bono- Poliçe - Çek**, s. 315; Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 10.12.2018 tarihli ve 2018/9372 2018/13083 sayılı kararı. Borçlunun açacağı menfi tespit davasında, alacaklı durumundaki davalı asıl, iddiasını def’i yolu ile ileri sürdüğü için borçlunun açtığı dava bu nedenle zamanaşımını keser. Somut olayda sadece borçlunun İcra Mahkemesi’ne başvurarak imzaya ve borca itiraz ettiği görülmektedir. Anılan başvurular zamanaşımını kesmez. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 05.07.2004 tarihli ve 2004/13825 2004/17797 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (18.04.2023).

¹⁰⁸ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 19.03.2018 tarihli ve 2016/29709 2016/2708 sayılı kararı. Karar için bkz. Coşkun, **Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek**, s. 390-391.

¹⁰⁹ Kendigelen- Kırca, **Kıymetli Evrak Hukuku**, s. 245.

¹¹⁰ Rizzi, **OFK**, Art. 1070 N. 3.

rak, zamanaşımı kavramı da alacaklının dava açmasıyla zamanaşımının kesilebileceği tezimizi desteklemektedir. Zamanaşımı, kanunda belirtilmiş koşullar altında ve belli bir süre içinde alacaklının hareketsiz kalması sonucu alacağın ifasını isteme yetkisini sona erdirir¹¹¹. Borçlunun dava açması sebebiyle alacağın ifası açısından hiçbir hareket yapmayan alacaklı, TTK'da özel bir düzenleme de olmadığı için bu durumdan faydalandırılmamalıdır. Ayrıca borçlu tarafından açılan menfi tespit davası açısından, menfi tespit davasının anlamı da çekte borçlunun açtığı davanın zamanaşımını kesmemesini gerektirir. Zira menfi tespit davası, gerçekte var olmayan bir borç ya da geçersiz bir hukuki ilişki nedeniyle kendisini hukuki anlamda tehdit eden veya kendisi aleyhine icra takibi yapan kişiye karşı herhangi bir borcunun bulunmadığını sağlamaya yönelik olarak açılan davadır¹¹². Menfi tespit davasında alacağın yokluğu iddia edilirken bu davanın açılmasının sonucu olarak alacağın istenebileceği sürenin uzatılacağını kabul etmek birbiriyle çelişir. Son olarak -konumuz özelinde- çekte alacaklının kendi aleyhine açılan davaya katılma zorunluluğu da yoktur. Şayet çekte borçlunun açtığı davanın zamanaşımını kestiği kabul edilirse davaya gelip hakkını dahi aramamış alacaklıyı zamanaşımının kesilmesinden yararlandırmak hakkaniyete de aykırı olacaktır. Bununla birlikte, kanaatimizce de alacaklının kendisine karşı açılan davada def'i ileri sürmesi durumunda bu savunma, zamanaşımını keser; ancak bu ihtimalde zamanaşımını kesen durum, borçlunun dava açması değil alacaklının kendi hareketidir. Bununla birlikte, borçlu tarafından açılan davaya karşı alacaklının sadece açılan davanın yersiz olduğundan reddini istemekle yetinmesi bir def'i dava sayılmamakta ve TBK m. 154/2 (EBK m. 133/2) uyarınca zamanaşımının kesilebilmesi için müstakil ve mukabil bir hakkın ileri sürülmesi suretiyle itiraz ve istekte bulunulması gerekli görülmektedir¹¹³. Öğretide de bu konuda ödemelik def'i¹¹⁴ (TBK m. 81), takas def'i¹¹⁵

¹¹¹ Tanıma ilişkin kaynakça için bkz. "Üç numaralı dipnotta" bulunan yazarlar.

¹¹² Canan Ruhi- Ahmet Cemal Ruhi, *İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2018, s. 14. Menfi tespit davası, borçlunun takip talebine konu edilen veya edeceği düşünülen alacağın borçlusu olmadığını tespit ettirmek için açtığı davaya menfi tespit davası denir. Bkz. Murat Atalı- İbrahim Ermenek, *İcra ve İflâs Hukuku*, 5. bs., Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 202.

¹¹³ Gözübüyük, "Türk Ticaret Kanununun 662. Maddesine Göre Borçlunun Alacaklı Aleyhine Açtığı Dava Zamanaşımını Keser mi?", s. 611-612. Alacaklının alacağına tekabül eden bir def'i ileri sürmesi gerektiği hususunda bkz. von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısımı*, s. 705. Def'i dava açısından alacaklının kendi alacağını öne sürerek borcunu ifadan kaçınması gerektiği hususunda bkz. Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1298.

¹¹⁴ Oğuzman- Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 641.

(TBK m. 133), sebepsiz zenginleşme def'i¹¹⁶ ve hapis hakkına (TMK m. 950) yönelik def'i örnek olarak verilmiştir¹¹⁷.

ii. Takip Talebinde Bulunulması

TTK m. 750/1'de takip talebinde bulunulması, çekte zamaşaşımını kesen sebeplerden biri olarak sayılmıştır. Alacaklının, icra dairesine başvurarak alacağının cebri icra yoluyla tahsil edilmesini istemesine takip talebinde bulunmak denir¹¹⁸ (2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu¹¹⁹ -İİK- m. 58). Takip talebi icra dairesine yazılı veya sözlü olarak ya da elektronik ortamda yapılır (İİK m. 58/2). Takip talebinin yetkisiz bir icra dairesine yapılmış olması halinde de zamaşaşımı kesilir¹²⁰. Başvurma hakkı sahibinin kambiyo senetlerine mahsus yolla icra takibine başvurması halinde çek borçlusunun yetki itirazının kabulüne karar veren icra mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren HMK m. 20/1 uyarınca, başvurma hakkı sahibinin iki hafta içinde takibin yetkili icra dairesine gönderilmesini talep etmesi gerekir. Aksi takdirde takip açılmamış kabul edileceğinden, bu takibin zamaşaşımı süresini kesmesi mümkün olmayacaktır¹²¹.

Girişilen icra takibi, icra tetkik merciince iptal edilmedikçe geçerli kalır ve zamaşaşımını keser¹²². Takip talebinde bulunulması, zamaşaşımın kesilmesi için yeterlidir. Başvurma hakkı sahibinin bunun yanında ödeme emrinin tebliği talebinde bulunması zorunlu değildir¹²³. Bunun yanı sıra, zamaşaşımının kesilmesi

¹¹⁵ Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 1469; Erdem, *Zamaşaşımı*, s. 319-320.

¹¹⁶ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1298.

¹¹⁷ von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, s. 705.

¹¹⁸ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 892; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 192; Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 227.

¹¹⁹ İcra ve İflas Kanunu, Kanun Numarası: 2004, Kabul Tarihi: 09.06.1932, RG 19.06.1932/2128.

¹²⁰ Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 228; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 893; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 387; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaşımı*, s. 191; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaşımı*, s. 110; ayrıntılı inceleme için bkz. İlhan Postacıoğlu- Sümer Altay, *İcra Hukuku Esasları*, 5. bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 153.

¹²¹ Sökmen, *Çekte Zamaşaşımı*, s. 155. Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 16.3.2007 tarihli ve 2007/2186 2007/5037 sayılı kararı.

¹²² Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaşımı*, s. 130-131. İcra takibine itiraz sonucu takip usul yönünden iptal edilmişse, artık zamaşaşımının kesildiği iddia edilemez. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 02.07.2013 tarihli ve 2013/16097 2013/24819 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 1248.

¹²³ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1300; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamaşaşımı*, s. 130-131; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 699; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zama-*

açısından ödeme emrinin tebliğ edilmiş olması da gerekmez. Zira TTK m. 750'de açıkça takip talebinden bahsedilmiştir. Ayrıca sadece ihtiyati haciz kararı alınıp uygulanması zamanaşımını kesmez¹²⁴. Alınmış bir ihtiyati haciz karardan sonra, işlemin icrai hacze çevrilmesi istendiğinde, TTK m. 750'de istenen şart gerçekleşmiş olur ve zamanaşımı kesilir¹²⁵. Buna karşılık, merci nezdinde yapılan itiraz veya şikâyet başvurusu ile zamanaşımı kesilmez¹²⁶.

Kambiyo senetlerine mahsus yolla, rehinin paraya çevrilmesi yoluyla, genel haciz yoluyla veya iflas yoluyla takibin yapılmış olmasının, TTK m. 750'de yer alan "takip talebinde bulunulması" kavramı açısından herhangi bir farkı bulunmamaktadır¹²⁷. Hangi takip yolu olursa olsun, takip talebinde bulunulması ile zamanaşımı kesilecektir. Alacaklı, takip talebinde bulunurken yapılmasını talep ettiği işlemin masrafını peşinen öder (İİK m. 59). Bu hükme aykırılık durumunda öğretide geçerli bir talebin olmadığı ifade edilmektedir¹²⁸. Yargıtay da önüne gelen uyuşmazlıkta¹²⁹ işlemin zamanaşımını kesmesi için sadece haciz talebinde

şımı, s. 130-131; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 156; Rizzi, *OFK*, Art. 1070 N. 3; Bernhard Stehle-Sebastian Reichle, *Präjudizienbuch OR Die Rechtsprechung des Bundesgerichts (1875-2020)*, in Peter Gauch - Hubert Stöckli (hrsg.), 10. Auf., Schulthess Verlag, Zürich, 2021, Art. 1070 N. 2. Aksi yönde Ömeroğlu, çekte zamanaşımı süresinin kesildiğini kabul edebilmek için alacaklının takip talebinde bulunması yanında aynı zamanda takibi borçluya yönelmek için ödeme emri tebliğini de talep etmesi veya çek borçlusunun adresi mevcut değilse adresin araştırılmasını talep etmesi gerekir. Bkz. Ömeroğlu, "Çekte Zamanaşımı", s. 40-41.

¹²⁴ Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 387.

¹²⁵ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 894.

¹²⁶ Erhan Günay, "Çekte Zamanaşımı", *Terazi Hukuk Dergisi*, 2021, C. 16, S. 175, s. 559. İcra takibine karşı yetki yönünden yapılan itiraz zamanaşımını kesmez. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 23.06.2009 tarihli ve 2009/13039 2009/13778 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1258. Borçlunun icra mahkemesine yaptığı şikâyet zamanaşımını kesmez. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 30.01.2007 tarihli ve 2007/23523 2007/1440 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1262.

¹²⁷ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 414; Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 227; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 894; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 242; Şimşek, *Hukukta ve Cezada Ticari Senetler*, s. 143; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 111; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 156, 159; Günay, "Çekte Zamanaşımı", s. 559; Ömeroğlu, "Çekte Zamanaşımı", s. 39.

¹²⁸ Saim Üstündağ, *İcra Hukukunun Esasları*, 8. bs., Yazarın kendi yayını, İstanbul, 2004, s. 58; Postacıoğlu - Altay, *İcra Hukuku Esasları*, s. 94; Timuçin Muşul, *İcra ve İflâs Hukuku*, C. 1, 6. bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 155.

¹²⁹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 23.09.2013 tarihli ve 2013/20810 2013/29634 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023). Başka bir uyuşmazlıkta Yargıtay alacaklı vekilinin borçlu şirketin mallarının haczedilmesi talebi ve İİK m. 59 bağlamında gerekli masrafları ödemesi ile zamanaşımı kesilmiş olup, ayrıca icra memurluğunca ic-

bulunulmasını yeterli görmeyip İİK m. 59 uyarınca işlemin gerektirdiği masrafın da yatırılmış olması gerektiği yönünde karar vermiştir.

TTK m. 750’de takip talebi ile zamanaşımı süresinin kesileceği düzenlenmiştir. Bununla birlikte, alacaklının takip talebinde bulunulması ile kesilmiş olan zamanaşımının takibe ilişkin her işlemle tekrar kesilip kesilmeyeceğine dair TTK’da düzenleme yoktur. Öğretide bu boşluğun TBK m. 157 (EBK m. 136) ile doldurulması gerektiği ifade edilmiştir¹³⁰. Hüküm uyarınca zamanaşımı, icra takibiyle kesilmişse, alacağın takibine ilişkin her işlemde sonra yeniden işlemeye başlar. Yargıtay da önüne gelen bir uyuşmazlıkta aynı yönde karar vermiştir¹³¹. Örneğin icra müdüründen hesap tablosunun düzeltilmesi istemi veya icra tutanağına geçirilen istemler zamanaşımını kesecektir¹³².

iii. Davanın İhbar Edilmesi

TTK m. 750 uyarınca çeke yönelik davanın ihbarı ile zamanaşımı kesilir. Görülmekte olan davanın taraflarından birinin üçüncü bir kişiye bu davanın açılmış (ve görülmekte) olduğunu haber vermesine, davanın ihbarı denir¹³³. Taraflardan biri davayı kaybettiği takdirde, üçüncü kişiye veya üçüncü kişinin kendisine rücu edeceğini düşünüyorsa, tahkikat sonuçlanıncaya kadar davayı üçüncü kişiye ihbar edebilir (HMK m. 61/1). İhbar yazılı şekilde yapılır; ihbar sebebinin gerekçeleriyle birlikte açıklanması ve yargılamanın hangi aşamada bulunduğu-

ra takip işlemi yani haciz ve muhafaza işleminin yapılmasına gerek bulunmadığını belirtmiştir. Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 24.03.2022 tarihli ve 2018/752 2022/384 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (15.04.2023).

Sökmen, **Çekte Zamanaşımı**, s. 156.

¹³⁰ Domaniç, **Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması**, 1999, s. 415; Şimşek, **Hukukta ve Cezada Ticari Senetler**, s. 144; Sökmen, **Çekte Zamanaşımı**, s. 157.

¹³¹ “Alacaklının yaptığı, takibin devamını sağlayıcı nitelikte her takip işlemi ile de zamanaşımı kesilir ve yeni bir süre işlemeye başlar”. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 29.04.2014 tarihli ve 2014/10165 2014/12594 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023). Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 01.11.2011 tarihli ve 2011/19483 2011/20937 tarihli kararı. Karar için bkz. Eriş, **Kıymetli Evrak**, s. 1253.

¹³² Sökmen, **Çekte Zamanaşımı**, s. 157.

¹³³ Kuru- Aydın, **Medeni Usul Hukuku**, s. 393; Arslan vd., **Medeni Usul Hukuku**, s. 540. Benzer bir tanım için bkz. Pekcanitez- Atalay- Özekes, **Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler**, s. 127. Davanın ihbarı, davanın taraflarınca görülmekte olan davaya müdahalesini sağlamak için davanın üçüncü kişiye bildirilmesidir. Bkz. Karslı, **Medeni Muhakeme Hukuku**, s. 307; görülmekte olan bir davanın varlığından, hukuki durumu etkilenecek olan üçüncü bir kişinin, davanın taraflarından birisince, cereyan etmekte olan yargılamada yanında yer alıp kendisine hukuki yardım sağlaması ve destek vermesi için haberdar edilmesidir. Bkz. Tanrıver, **Medeni Usul Hukuku**, s. 612.

nun belirtilmesi gerekir (HMK m. 62/1). Bu ihbar mahkeme vasıtasıyla yapılabilceği gibi, mahkeme dışında da yapılabilir¹³⁴. Geçerlilik açısından ikisi arasında hiçbir fark yoktur¹³⁵. Mahkeme dışında, yazılı olmak koşuluyla herhangi bir yöntem tercih edilebilir. Mahkeme aracılığıyla yapılacaksa, ihbar sebebinin gerekçelerini bildiren bir dilekçe ile mahkemeye başvurulması gerekir. Davanın ihbarıyla zamanaşımının kesilebilmesi için, ihbar olunanın davaya katılması zorunlu değildir. Bu husus kendisinin takdirine bırakılmıştır¹³⁶. Nitekim davanın ihbarı, tek taraflı usul işlemidir; karşı tarafın iznine veya mahkemenin onayına bağlı değildir¹³⁷. HMK m. 61 uyarınca dava kendisine ihbar edilen kişi de aynı koşullarda bir başkasına ihbarda bulunabilir. İhbarın bu şekilde tevali ve teselsülü olanaklıdır.

iv. Alacağın İflas Masasına Bildirilmesi

TTK m. 750/1 uyarınca alacağın iflas masasına bildirilmesiyle zamanaşımı kesilir. İflas masası, iflasın açılması ile müflisin haczedilebilen tüm mal, hak ve alacaklarının oluşturduğu topluluğu ifade eder. İflas masası iflasın açılması kararı verildiğinde kendiliğinden oluşan aktif ve pasifi ile müflisin haczedilebilen bütün malvarlığının oluşturduğu topluluktur¹³⁸. İflas dairesince defteri tutulan mallar bedelinin tasfiye masraflarını koruyamayacağı anlaşılırsa basit tasfiye usulü uygulanır. Bu takdirde iflas dairesi, alacaklıları yirmi günden az ve iki aydan çok olmamak üzere belirlenecek süre içinde alacaklarını ve iddialarını bildirmeye ilanla davet eder (İİK m. 218). Tasfiye adi şekilde yapılacak ise, iflas dairesi 208'inci maddeye göre vereceği karar tarihinden itibaren en geç on gün içerisinde keyfiyeti 166'ncı maddenin ikinci fıkrasındaki usulle ilan eder (İİK m. 219). İİK m. 218 ve 219'daki süreler içerisinde çekin yetkili hamili, alacağını masaya bildirerek kaydettirmelidir. Bu başvuru ile çekte zamanaşımı kesilir. Bununla birlikte, İİK m. 236 uyarınca vaktinde deftere kaydettirilmeyen alacaklar iflasın kapanmasına kadar kabul olunur. Ancak çek alacaklısı, bu sürelerle uymamışsa İİK m. 236'da yer alan imkândan yararlanarak iflasın kapanmasını

¹³⁴ Kuru- Aydın, *Medeni Usul Hukuku*, s. 394; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, s. 542; Pekcanitez- Atalay - Özekes, *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*, s. 128.

¹³⁵ Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 242; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 387.

¹³⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 895; Kuru- Aydın, *Medeni Usul Hukuku*, s. 394.

¹³⁷ Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, s. 542; Pekcanitez- Atalay- Özekes, *Medeni Usul Hukuku*, s. 128; Tanrıver, *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*, s. 613.

¹³⁸ Atalı- Ermenek, *İcra ve İflâs Hukuku*, s. 318.

dan önce başvurarak alacağı kaydettirip zamanaşımı süresini kesebilir. Ayrıca tasfiyeden sonra fakat iflasın kapanmasından önce iflas dairesine başvurup aciz vesikası alınır da (İİK m. 253) zamanaşımı süresinin kesildiği kabul edilmektedir¹³⁹.

Alacağı iflas masasına kaydettiren alacaklı alacağı tahsil imkânına sahip değildir (İİK m. 193; 194). Nitekim TBK m. 157/3'te zamanaşımının, iflas masasına başvurma sebebiyle kesilmesi durumunda, iflasa ilişkin hükümlere göre alacağın yeniden istenmesi imkânının doğumundan itibaren yeniden işlemeye başlayacağı düzenlenmiştir. Bu sebeple, alacaklının, alacağını iflas masasına kaydettirmesi ile zamanaşımı süresi kesilse de bu kesintiden sonra yeni bir üç yıllık zamanaşımı süresinin işlemeye başlaması, alacağın iflas masasına kaydedilmesi tarihten itibaren olmayacaktır¹⁴⁰.

c. Zamanaşımı Süresinin Kesilmesinin Hükümleri

TTK m. 751/1 uyarınca zamanaşımını kesen işlem, kimin hakkında meydana gelmişse ancak ona karşı hüküm ifade eder¹⁴¹. Bu düzenlemenin gerekçesi, kambiyo senetlerindeki imzaların bağımsızlığı kuralıdır¹⁴². Zamanaşımı kesilince, süresi aynı olan yeni bir zamanaşımı işlemeye başlar (TTK m. 751/2). Kesilme anına kadar işleyen sürenin hukuken hiçbir anlamı yoktur¹⁴³. Kesilmeyle birlikte yeniden üç yıllık süre işlemeye başlar. İşlemeye başlayan bu üç yıllık yeni sürede, zamanaşımını kesen başkaca bir usuli işlem, özellikle kambiyo senetlerine müstenit takip kesinleşmiş olsa bile, üç yıl süresince (örneğin haciz, satış talebi

¹³⁹ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 420; Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 228; Uslu, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 208-209. İflas tasfiyesi sonunda alacağını tamamen alamayan alacaklılara, alamadıkları alacak miktarını göstermek üzere iflas idaresi tarafından verilen belgeye iflasta borç ödemedi aciz belgesi denir. Alacak müflis tarafından kabul edilmişse, borç ikrarı içeren belge olur. Alacaklı iflas kapandıktan sonra müflis borçluya karşı doğrudan takip yapamaz. Bunun için borçlunun yeni mal iktisap etmiş olması gerekir. Bkz. Atalı- Ermenek, *İcra ve İflâs Hukuku*, s. 346.

¹⁴⁰ Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 165.

¹⁴¹ Hakkında zamanaşımının kesilme sebebi olmayan kimsenin, diğer borçluların icra takibinin diğer borçlusunu Tamer hakkında yapılan zamanaşımını kesen işlemlerin şikayetçi borçlu yönünden hüküm ifade etmesi de mümkün olmadığı hususunda bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26.09.2006 tarihli ve 2006/14577 2006/17407 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (17.04.2023).

¹⁴² Karayalçın, *Ticari Senetler*, s. 257.

¹⁴³ Bilgehan Çetiner- Andreas Furrer- Markus Muller Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 703.

gibi)¹⁴⁴ başkaca bir takip işlemi yapılmadığı takdirde, çeke dayalı talep hakkı yine zamanaşımına uğrar. Bu durumda borçlunun herhangi bir süreye tâbi olmayan şikâyeti üzerine icranın geri bırakılmasına karar verilecektir¹⁴⁵.

2. Zamanaşımı Süresinin Durması

Zamanaşımının durmasında zamanaşımı süresi işlemez. İşlemeye başlamışsa olduğu yerde kalır. Durma sebebini oluşturan olayın ortadan kalkmasıyla kaldığı yerden işlemeye başlar¹⁴⁶. Zamanaşımının durması hakkında, kambiyo senetlerine özgü özel bir düzenleme bulunmadığından, TBK m. 153 burada uygulanma alanı bulacaktır¹⁴⁷. Buna göre, velayet süresince, çocukların ana ve babalarından olan alacakları için; vesayet süresince, vesayet altında bulunanların vasiden veya vesayet işlemleri sebebiyle Devletten olan alacakları için; evlilik devam ettiği sürece, eşlerin diğerinden olan alacakları için; hizmet ilişkisi süresince, ev hizmetlilerinin onları çalıştıranlardan olan alacakları için; borçlu, alacak üzerinde intifa hakkına sahip olduğu sürece; alacağı, Türk mahkemelerinde ileri sürme imkânının bulunmadığı sürece; alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesinde, birleşmenin ileride geçmişe etkili olarak ortadan kalkması durumunda, bu durumun ortaya çıkmasına kadar geçecek sürece zamanaşımı süresi işlemez; işlemeye başlamışsa da durur (TBK m. 153). Zamanaşımını durduran nedenler TBK m. 153'te yer alan nedenlerle sınırlı değildir. Başka kanunlarda da zamanaşımını durduran sebeplere ilişkin hükümler getirilmiştir. Örneğin çekten kaynaklanan hakkın ifası için arabuluculuk görüşmeleri sırasında zamanaşımı duracaktır. Nitekim 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu¹⁴⁸ (HUAK) m. 16/2 uyarınca arabuluculuk sürecinin başından sona ermesine kadar geçirilen sürenin, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz. TTK m. 5/A¹⁴⁹ uyarınca TTK m. 4'te ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava

¹⁴⁴ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 28.11.2006 tarihli ve 2006/19396 2006/22332 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://www.kazanci.com.tr>> (10.03.2023).

¹⁴⁵ Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 399.

¹⁴⁶ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1275; Tekinay vd., *Borçlar Hukuku*, s. 1048; Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 229; Oğuzman- Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 635-636; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 1463.

¹⁴⁷ Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 400; Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 360; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 166.

¹⁴⁸ Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu, Kanun Numarası: 6325, Kabul Tarihi: 07.06.2012, RG 22.06.2012/28331.

¹⁴⁹ 06.12.2018 tarih ve 7155 sayılı Kanun'un m. 20 ile değiştirilmiştir. Bkz. RG 19.12.2018/30360.

açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olunması şarttır. Keza ihtiyati tedbir kararı satışı durdurmuşsa zamanaşımı da durur¹⁵⁰

TBK m. 153/2 uyarınca zamanaşımını durduran sebeplerin ortadan kalktığı günün bitiminde zamanaşımı işlemeye başlar veya durmadan önce başlamış olan süre işlemlerini sürdürür. Örneğin henüz iki yıllık zamanaşımı süresi geçmişken alacaklı ve borçlu evlenirse, zamanaşımı süresi duracaktır. Evlilik devam ettiği sürece de zamanaşımı süresi işlemez.

II. ÇEKİN ZAMANAŞIMINA UĞRAMASININ HUKUKİ SONUÇLARI

A. Genel Olarak

Zamanaşımına ilişkin koşullar gerçekleştiğinde, borç sona ermediği için¹⁵¹, çek zamanaşımına uğradığında da çekte dayalı talep hakkı kendiliğinden sona ermez¹⁵². Hamil, kambiyo senedi alacağı zamanaşımına uğramış olsa bile, borçluya karşı takip yapabilir veya genel mahkemelerde alacak davası açabilir. Nitekim Yargıtay'ın önüne gelen bir olayda¹⁵³ yerel mahkeme çekin zamanaşımına uğraması sebebiyle, kaybolması üzerine açılan çekin iptali davasını reddetmiştir. Yargıtay çekteki hak zamanaşımına uğramış olsa bile çekin iptali davasının açılabilirliğini belirterek yerel mahkemenin kararını bozmuştur. Çekin zamanaşımına uğraması çekte dayalı borcu "eksik (tabii) borç" hâline gelir¹⁵⁴. Bu sebeple, çekten kaynaklanan alacak hakkına ilişkin zamanaşımı

¹⁵⁰ Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 360.

¹⁵¹ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1264; Tekinay vd., *Borçlar Hukuku*, s. 1031; Erman, "Hukuk Davalarında Zamanaşımı", s. 502; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 1451; Erdem, *Zamanaşımı*, s. 349; Çetiner- Furrer - Muller Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 705; Karşlı, *Medeni Muhakeme Hukuku*, s. 435.

¹⁵² Kınacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 224; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 401; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 260; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 309; Susuz, *Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı*, s. 145.

¹⁵³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 10.04.2012 tarihli ve 2012/15365 2012/5746 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1251.

¹⁵⁴ Tekinay vd., *Borçlar Hukuku*, s. 1030; von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, s. 709; Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 607; Çetiner- Furrer - Muller Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 693; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 401; Kendigelen - Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 271; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 377. Zamanaşımı alacak hakkını sona erdirmez; sadece onu "eksik bir borç" hâline dönüştürür. Alacağın dava edilebilme özelliğini sona erdirir. Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 02.04.2019 tarihli ve 2017/2164 2019/393 sayılı kararı; Erdem, borcun zamanaşımına uğraması durumunda değil, borçlu tarafından usulüne uygun olarak zamanaşımı def'i ileri sürülmesi hâlinde eksik borç hâline dönüşeceğini ifade etmektedir. Bkz. Erdem, *Zamanaşımı*, s. 352.

süresi dolmasına rağmen, başvuru yapılması halinde ödeme yapılırsa, bunun geri istenmesi mümkün değildir. Keza çekle ödeme talep edildiğinde zamanaşımı def'i ileri sürülmeksizin borçlu öderse, bu ödeme bir bağış olmadığı gibi, sebepsiz zenginleşme de teşkil etmez. Dolayısıyla, borçlu yaptığı ödemeyi sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak geri isteyemez¹⁵⁵. Bununla birlikte, çek borçluları zamanaşımı def'ini ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınabileceklerdir¹⁵⁶. Zira zamanaşımının gerçekleşmesi hâlinde borçlu zamanaşımına dayanmak suretiyle hâlâ varlığını sürdüren borcunu ifadan kaçınma yetkisi kazanır¹⁵⁷. Bu savunma aracı bir def'i olduğundan hâkim tarafından re'sen dikkate alınamaz; ilgili kişinin süresinde bu def'iyi ileri sürmesi gerekir¹⁵⁸ (TBK m. 161). Nitekim Yargıtay'ın önüne gelen bir uyuşmazlıkta¹⁵⁹ yerel mahkeme çeklerin zamanaşımına uğramış olması sebebiyle davanın reddine kendiliğinden karar vermiştir. Yargıtay çekin zamanaşımına uğramış olması durumunun mahkemece re'sen nazara alınamayacağından yazılı gerekçeyle davanın reddini doğru bulmamış ve kararı bozmuştur. Ayrıca çekin emre yazılı veya hamiline yazılı olması¹⁶⁰ hâlinde, bu durumun senet metninden anlaşılan def'i oluş-

¹⁵⁵ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1265; von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, s. 709-710; Çetiner- Furrer- Muller Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 706; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 377; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 309; Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 174.

¹⁵⁶ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, 1990, s. 853; Kinacioğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 225; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 401; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku* s. 260. Seçilen takip şekline göre zamanaşımı itirazının icra takip dosyasına yapılması zorunludur. Mahkemeye yapılması yerinde değildir. Bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26.04.2007 tarihli ve 2007/6921 2007/8228 sayılı kararı. Karar için bkz. Kaçak, *Bono- Poliçe- Çek*, s. 313; zamanaşımının geçmesine ilişkin savunmanın niteliğinin teknik anlamda def'i olduğu hususunda bkz. Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1264; von Tuhr, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı*, s. 711; Oğuzman- Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 629; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 1451; Erdem, *Zamanaşımı*, s. 350; Çetiner- Furrer - Muller Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 705; Pekcanitez - Atalay - Özekes, *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*, s. 187.

¹⁵⁷ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1264; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 1473.

¹⁵⁸ Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 401; Oğuzman- Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 629; Kuru- Aydın, *Medeni Usul Hukuku*, s. 178; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, s. 352; Pekcanitez- Atalay - Özekes, *Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler*, s. 184; Tanrıver, *Usul Hukuku*, s. 699; Yargıtay yerel mahkemenin zamanaşımı niteliğindeki süreyi re'sen nazara alarak davayı bu nedenle reddini görmemiş, kararın bu nedenle davacı vekili yararına bozulmasına karar vermiştir. Bkz. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 20.04.2006 tarihli ve 2006/3308 2006/4367 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (22.04.2023).

¹⁵⁹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 01.06.2015 tarihli ve 2015/2628 2015/7588 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023).

¹⁶⁰ Çekin nama yazılı olması hâlinde, bunun devri alacağın devri (TBK m. 183 ve devamı) hükümlerine tâbi olduğundan, TBK m. 188 uyarınca borçlu devri öğrendiği sırada devredene karşı

turması da (TTK m. 825; 659) usul hukuku bağlamında zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi zorunluluğunu ortadan kaldırmaz. Buna rağmen, usul hukuku açısından bu durumdan yararlanılabilmesi için her borçlunun bu durumu ayrıca ve açıkça¹⁶¹ ileri sürmesi gerekir.

Borçlu yargılama aşamasında (cevap veya ikinci cevap dilekçesinde) zamanaşımı savunmasında bulunabilir¹⁶² (HMK m. 141). Usulüne uygun zamanda ileri sürülen zamanaşımı def'inin koşulları da gerçekleşmişse hâkim ön inceleme duruşması tamamlandıktan sonra tahkikata başlamadan önce zamanaşımı def'i savunmasını inceleyerek davayı esastan reddeder (HMK m. 142). Şayet davalı hiç cevap dilekçesi vermemişse, sonradan o def'iyi ileri sürmesi savunmayı genişletme yasağına tâbidir. Başka bir deyişle, davalı sonradan ancak davacının açık muvafakati¹⁶³ veya ıslah yolu¹⁶⁴ ile zamanaşımı savunmasında bulunabilir¹⁶⁵ (HMK m. 141).

Borçlunun zamanaşımını ileri sürerek borcu ödemekten kaçınma imkânı kanunen kendisine tanınan bir haktır. Bu sebeple, her hak gibi bu hak da dürüstlük kuralına uygun şekilde kullanılmalıdır (TMK m. 2). Bununla birlikte, borçlu bulunduğunu bildiği halde zamanaşımı savunmasını yapan borçlunun sadece bu davranışının dürüstlük kuralına aykırılık oluşturduğu söylenemez. Zira hukukun kendisine tanıdığı bir yetkiyi kullanmaktadır. Buna karşılık, borçlu davranışıyla alacaklıda bir dava açılmasının gereksiz olduğu kanısının uyanma-

sahip olduğu def'ileri devralana karşı ileri sürebilir. Bu sebeple, burada def'iler herkese karşı ileri sürülebilir. Bkz. Poroy- Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 80-81.

¹⁶¹ Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 10.05.2015 tarihli ve 2015/16933 2015/24681 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023).

¹⁶² Ayrıntılı inceleme için bkz. Kuru - Aydın, *Medeni Usul Hukuku*, s. 178-179.

¹⁶³ Yargıtay'a göre zamanaşımı def'i, cevap dilekçesinde ileri sürülmemiş veya süresi içinde cevap dilekçesi verilmemişse, ilerleyen safhalarda HMK m. 141/2 uyarınca davacının açık muvafakati ile yapılabilir. Bkz. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17.09.2014 tarihli ve 2014/21101 2014/27015 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023).

¹⁶⁴ Karanlı, *Medeni Muhakeme Hukuku*, s. 678; Oğuzman - Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 646. Erdem, *Zamanaşımı*, s. 362-363; zamanaşımı savunmasının ıslah yoluyla ileri sürülebileceği hususunda bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 04.06.2011 tarihli ve 2010/9-629 2011/70 sayılı kararı; Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 24.02.2009 tarihli ve 2008/11118 2009/3369 sayılı kararı; Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 16.11.2007 tarihli ve 2007/9191 2007/14402 sayılı kararı. Kararlar için bkz. <<https://www.kazanci.com.tr>> (20.04.2023).

¹⁶⁵ Kuru - Aydın, *Medeni Usul Hukuku*, s. 178; Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 14.01.2013 tarihli ve 2012/16251 2013/491 sayılı kararı. Karar için bkz. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023). Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 11.02.2014 tarihli ve 2014/756 2014/2724 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1247-1248.

sına yol açmış; onu kandırarak oyalamışsa hakkın kötüye kullanımı sayılmalıdır¹⁶⁶. Bu durumda def'i dikkate alınmamalıdır¹⁶⁷.

Zamanaşımı gerçekleşikten sonra, borçlu, bu hususu def'i olarak dermeyandan feragat edebilir¹⁶⁸. Keza borçlu zamanaşımı def'ini kullanmaktan zımnen de vazgeçebilir. Örneğin zamanaşımının gerçekleştiğini bilen borçlunun borcunu tanınması veya borcu için (kefalet, rehin gibi) bir teminat vermesi halinde durum budur¹⁶⁹. Ayrıca alacaklıya karşı haiz olduğu zamanaşımı def'inde bulunmak imkânını, takip veya dava sırasında ve zamanında kullanmayan çek borçlusunun, sonradan böyle bir sebebe dayanarak menfi tespit davası açması mümkün değildir. Borçlunun, bu hakkını, yetkili merci önünde zamanında ve usulüne uygun şekilde kullanmamış olması, bundan vazgeçtiği anlamına gelir¹⁷⁰. Yargıtay da borçlunun bu def'iyi, yetkili mahkeme veya takip merciine zamanında ve usulüne uygun şekilde sunmamış olmasını, bundan vazgeçtiği şeklinde kabul etmektedir¹⁷¹.

Borçlunun zamanaşımı def'inde bulunması hâlinde çek, kambiyo senedi vasfını kaybeder. Bununla birlikte, zamanaşımına uğrayan çek, HMK m. 202 kapsamında yazılı delil başlangıcı hükmündedir¹⁷². Delil başlangıcı, ihtilafa konu

¹⁶⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 891; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 387; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1269; Oğuzman - Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 649; Çetiner - Furrer - Muller Chen, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 706; zamanaşımı def'ini ileri sürme hakkı kötüye kullanılabilir. Bkz. Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 1474.

¹⁶⁷ Oğuzman - Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, s. 649; Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1269.

¹⁶⁸ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1272; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 193.

¹⁶⁹ Tunçomağ, *Türk Borçlar Hukuku*, s. 1272.

¹⁷⁰ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 193.

¹⁷¹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 17.03.2009 tarihli ve 2008/24059 2009/5604 sayılı kararı. Karar için bkz. <<https://karararama.yargitay.gov.tr/>> (17.04.2023); bu hususta ayrıntılı inceleme için bkz. Sökmen, *Çekte Zamanaşımı*, s. 171 vd.

¹⁷² Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1362; Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 2022*, s. 315; Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 274, 360; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 306-307; Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 260; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 377; Coşkun, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, s. 749; Günay, "Çekte Zamanaşımı", s. 559; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 401; Kendigelen - Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 271; Kaçak, *Bono - Poliçe - Çek*, s. 161; Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 402; Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 13.03.2006 tarihli ve 2005/2686 2006/2568 sayılı kararı. Karar için bkz. <legal-bank.net> (16.04.2023). Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 11.02.2014 tarihli ve 2014/756 2014/2724 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1247-1248. Yargıtay 19. Hukuk

hukuki işlemin bütünüyle ispatına yeterli olmasa da bahse konu hukuki işlemi olası gösteren ve aleyhine ileri sürülen kişi veya temsilcisinin verildiği veya gönderdiği belgedir (HMK m. 202/2). Başka bir deyişle, zamanaşımına uğrayan bir çek, ileride taraflar arasında çıkan bir uyuşmazlıkta alacağın ispatı açısından tek başına yeterli olmayacak ve kambiyo senedinin bir adi yazılı senede dönüş-tüğü kabul edilemeyecektir¹⁷³. Zamanaşımı def'inin ileri sürülmesiyle alacağını alamayan çek alacaklısı, sebepsiz zenginleşme veya temel ilişkiye dayalı açacağı davalarda, delil başlangıcı olarak bu çeki kullanacak ve ispat açısından yeterli olmaması durumunda tanık dinleterek iddiasını güçlendirecektir¹⁷⁴. Nitekim Yargıtay'ın önüne gelen bir uyuşmazlıkta¹⁷⁵ yerel mahkeme süresinde ibraz edilmeyen çekin, kambiyo vasfını yitirmiş olmakla adi belge niteliğinde olduğunu esas alarak karar vermiştir. Yargıtay ibraz edilmeyen çekin adi belge niteliğine dönüşmeyeceğini kararında açıkça belirtmiştir. Bunun yanı sıra, zamanaşımına uğramış çek üzerindeki ciro şerhi de yazılı delil başlangıcı niteliğindedir¹⁷⁶.

B. Özel Olarak Alacaklının Hakları Açısından

Çekten dolayı başvurma hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, alacaklı, asıl borç (temel) ilişkisine dayanarak alacak davası açabilir¹⁷⁷. Zira kambiyo senetlerinde düzenleyen veya ciro eden kişi, lehtara veya ciro edilene karşı kambiyo dışı bir ilişki nedeniyle borçlu bulunabilir¹⁷⁸. Bunlar kira, satış veya ödünç

Dairesinin 24.11.2010 tarihli ve 2010/11353 2010/13227 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1255. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 01.03.1999 tarihli ve 1998/9597 1999/1673 sayılı kararı; Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 04.10.2002 tarihli ve 2002/6387 2002/6373 sayılı kararı. Kararlar için bkz. <<https://www.kazanci.com.tr>> (20.04.2023).

¹⁷³ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 878.

¹⁷⁴ Coşkun, *Özel Hukukta Karşılıksız Çek ve Hamilin Hakları*, s. 96; Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 274; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 375; çekin zamanaşımına uğraması sebebiyle, yazılı delil başlangıcı niteliğinde olduğu ve bu sebeple temel ilişkinin ispatı yönünden tanık dahil her türlü delile başvurulabileceği hususunda bkz. Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 24.11.2010 tarihli ve 2010/11353 2010/13227 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1255.

¹⁷⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 02.11.2011 tarihli ve 2011/19-686 2011/671 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (16.04.2023).

¹⁷⁶ Şimşek, *Hukukta ve Cezada Ticari Senetler*, s. 15.

¹⁷⁷ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, 1990, s. 853; Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 359; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 306; Günay, "Çekte Zamanaşımı", s. 560; Kaçak, *Bono - Poliçe - Çek*, s. 162; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 373-374; Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 402.

¹⁷⁸ Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 141.

sözleşmesi ve benzeri ilişkiler olabilir. Bu borç ilişkilerinin ifası açısından kambiyo senedi düzenlendiğinde ortada birbiriyle yarışan iki alacak hakkı bulunur. İlki temel ilişkiden; ikincisi kambiyo taahhüdünden doğar. Bu haklar birbirinden bağımsızdır¹⁷⁹. Nitekim temel borç ilişkisinin kurulmasından sonra veya bu ilişki kurulurken, kambiyo senedi düzenlenmiş olması, TBK m. 133/2 uyarınca yenileme sayılmaz. Bu sebeple, çekten kaynaklanan başvurma hakkının zamanaşımına uğraması halinde, bu temel ilişkiye dayanılarak talep ve dava hakkı kullanılabilir. Örneğin kira borcunun ödenmesi amacıyla verilen çekin süresinde ibraz edilmemesi veya karşılıksız olduğu tespit edilen çekin icra ve davaya konu edilmeyerek zamanaşımına uğraması kira alacağını ve kiracının temerrüdünü ortadan kaldırmaz. Bu sebeple, ciro edilen ve üçüncü kişinin elinde zamanaşımına uğrayan çekin hamili de çekin ciro edilmesine dayalı ve TBK m. 18¹⁸⁰ anlamında hukuki sebebe müsteniden ciro edenden talep ve dava hakkına sahiptir¹⁸¹. Nitekim Yargıtay önüne gelen bir uyuşmazlıkta¹⁸² kambiyo senedindeki hakkın zamanaşımına uğramış olmasının borcu ortadan kaldırmayacağına, kambiyo senedi hamilinin iptal davası açabileceğine ve alacağı bir iptal kararı ile, düzenleyene başvurmasına engel bir kanuni düzenleme olmadığına kararında yer vermiştir. Bunun yanı sıra, alacaklı çek yerine temel ilişkiye dayanarak hakkını talep ediyorsa bu durumda temel ilişkiye yönelik zamanaşımı süresi uygulanacaktır¹⁸³. Yargıtay önüne gelen uyuşmazlıkta¹⁸⁴ yerel mahkeme çekin zamanaşımına uğradığı savunması sebebiyle davanın reddine karar vermiştir. Yargıtay her ne kadar çek zamanaşımına uğramış olsa da olayda taraflar arasın-

¹⁷⁹ Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 144; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 137.

¹⁸⁰ Hüküm uyarınca borcun sebebini içermemiş olsa bile borç tanınması geçerlidir.

¹⁸¹ Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*, s. 853.

¹⁸² Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 21.11.2005 tarihli ve 2004/13890 2005/11272 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (16.04.2023).

¹⁸³ Dava dilekçesinde hem temel ilişkiye dayanılmış hem de ETK m. 644'te düzenlenen sebepsiz zenginleşme hukuksal nedenine dayanılarak itirazın iptali isteminde bulunulmuştur. Buna karşılık, yargılama sırasında davalı vekili davasını ıslah etmiş ve ıslah dilekçesinde temel ilişkiye dayandığını, aradaki ilişkinin ödünç ilişkisi olduğunu belirterek davasını da alacak davasına dönüştürmeyi talep etmiştir. Bu halde mahkemece ıslah da gözetilerek davanın EBK m. 125'te öngörülen on yıllık zamanaşımına tabi olduğu düşünülmeyen ve ıslah dilekçesi ile değiştirilen dava niteliği dikkate alınmadan yazılı biçimde hüküm kurulması doğru görülmemiştir. Bu sebeple, Yargıtay yerel mahkemenin kararının bozmuştur. Bkz. Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 24.02.2023 tarihli ve 2007/4034 2007/7947 sayılı kararı. Karar için bkz. <legalbank.net> (20.04.2023).

¹⁸⁴ Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 24.11.2010 tarihli ve 2010/11353 2010/13227 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1255.

da temel ilişki bulunduğundan, dava zamaşımı süresinin on yıl olduğunu belirterek mahkemenin kararını bozmuştur.

Çek zamaşımına uğramışsa, TTK m. 732 uyarınca hamil, çeki düzenleyen aleyhine sebepsiz zenginleşme davası açabilir. Bu davanın açılabilmesi için, çeki ciro yoluyla ele geçirmiş olan hamilin düzenleyen ile arasında hukuki ilişki olmasına gerek yoktur. TTK m. 732 bundan bağımsız bir davadır¹⁸⁵. Zira TTK m. 818/1-m, TTK m. 732'ye açıkça gönderme yapmıştır. TTK m. 732'ye dayanılarak çek hamilinin düzenleyene karşı açacağı sebepsiz zenginleşme davasında zamaşımı açısından TTK m. 814 uygulanmaz¹⁸⁶. Sebepsiz zenginleşme davasında zamaşımı süresi, çekin zamaşımına uğradığı tarihi takip eden tarihten itibaren bir yıldır¹⁸⁷ (TTK m. 732/4; 818/1-m). Nitekim Yargıtay'ın önüne gelen uyuşmazlıkta¹⁸⁸ da sebepsiz zenginleşmeye ilişkin dava açma süresinin çekin zamaşımı süresinin dolmasından itibaren işlemeye başlayacağı belirtilmiştir. Bu noktada özellikle sebepsiz zenginleşme davasının ayrı bir zamaşımı süresinin olduğuna ve bunun da çekte başvurma hakkı için öngörülen zamaşımı süresi dolduktan sonra işlemeye başladığına dikkat etmek gerekir. Bununla

¹⁸⁵ Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 289; Günay, "Çekte Zamaşımı", s. 560; Kaçak, *Bono - Poliçe - Çek*, s. 162; Hayri Bozgeyik, "Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2003, C. 7, S. 1-2, s. 601-602; ayrıntılı inceleme için bkz. Mustafa Yasan, *Yeni Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri ile de Karşılaştırmalı Olarak Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008, s. 92 ve devamı.

¹⁸⁶ Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku 1997*, s. 1362; Kendigelen, *Çek Hukuku*, s. 397.

¹⁸⁷ ETK döneminde sebepsiz zenginleşme davası açısından zamaşımı süresi kanunda açıkça düzenlenmemiştir. O dönemde Yargıtay kanundaki bu boşluğun bir yıllık zamaşımı süresiyle doldurulması yönünde kararlar vermiştir. Bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 27.03.2013 tarihli ve 2012/1098 2013/400 sayılı kararı; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesinin 14. Hukuk Dairesinin 02.06.2022 tarihli ve 2022/272 2022/718 sayılı kararı. Kararlar için bkz. <legalbank.net> (20.04.2023).

¹⁸⁸ "Davacı, dava konusu çeki ciro yolu ile hamil olmuş ve takip ve davayı hem düzenleyen aleyhine hem de çeki kendisine ciro eden ciranta aleyhine açmıştır. Hamil, zamaşımına uğramış çek nedeniyle düzenleyen aleyhine somut olayda uygulanması gereken ETK m. 644 uyarınca sebepsiz zenginleşme hükmü çerçevesinde talepte bulunabilir. Bu talep yönünden zamaşımı, çekte zamaşımı süresi olan 6 aylık süreye 1 (bir) yıllık sebepsiz zenginleşme zamaşımı süresinin eklenmesi sureti ile değerlendirilir." Bkz. Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 22.04.2013 tarihli ve 2013/1526 2013/7242 sayılı kararı. Aynı yönde bkz. Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 13.05.2010 tarihli ve 2009/6378 2010/6051 sayılı kararı; Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 29.04.2013 tarihli ve 2012/10115 2013/8439 sayılı kararı; Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 27.03.2013 tarihli ve 2012/1098 2013/400 sayılı kararı; Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 20.05.2015 tarihli ve 2014/17427 2015/7469 sayılı kararı. Kararlar için bkz. <legalbank.net> (16.04.2023).

birlikte, sebepsiz zenginleşme davasının açılabilceği hallerden bir diğeri başvurma hakkının düşmüş olmasıdır (TTK m. 732). Çekin ibraz edilmemesi sebebiyle, başvurma hakkı düşmüşse, bir yıllık süre ibraz süresinin bitiminden başlar¹⁸⁹. Çek hamilinin buradaki zararı, şayet çek zamanaşımına uğramasaydı çekten elde edeceği miktardır¹⁹⁰. Bu tutar düzenleyenin zenginleşmiş olduğu tutarı da aşamaz¹⁹¹. Buna karşılık, zamanaşımı süresi içinde başvurma borçlularına başvurmayan hamilin, çekten doğan alacak hakkı zamanaşımına uğrar ve hamil alacağını tahsil edemezse, TBK m. 77-82'deki sebepsiz zenginleşme hükümlerine istinaden düzenleyene müracaat edemez. Çünkü hamilin malvarlığındaki azalma, haksız bir sebepten değil¹⁹², aksine, kanuna uygun bir sebepten kaynaklanmaktadır¹⁹³. Son olarak öğretide hamilin, TTK m. 818/1-n ve m. 733 hükümlerine dayanarak "çekin karşılığının hamile geçmesi" olanağından yararlanabileceği belirtilmiştir¹⁹⁴.

SONUÇ

TTK m. 814'te çekte hamilin ve çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakkı, belli bir zamanaşımı süresine bağlanmıştır. Hükümün uygulanabilmesi için senedin çek niteliğini haiz olması gerekir. Hüküm TTK m. 810 kapsamındaki çekten kaynaklanan başvurma hakkına ilişkin kambiyo

¹⁸⁹ Eriş, *Kıymetli Evrak*, s. 1243.

¹⁹⁰ Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 289. Öğretide bir görüş ETK m. 722 uyarınca çekin ödenmemiş olan bedeli, ibraz gününden itibaren işleyen %10 faiz, protesto masrafları ve çek bedelinin binde üçünü aşmamak koşuluyla komisyon ücreti olarak zararın tutarını belirtmiştir (Bkz. Çağla Kandıralıoğlu, "Kambiyo Senedi Olma Niteliğini Kaybetmiş Olan Çeklerde Hamilin Sahip Olduğu Hukuki İmkanlardan Sebepsiz Zenginleşme", *Fasikül Hukuk Dergisi*, 2011, C. 3, S. 18, s. 45-46). Buna karşılık diğer görüşe göre, bu durumda hamil, sebepsiz zenginleşme davası yoluyla düzenleyenden çek bedelini ve temerrüt faizini isteyebilir; ancak karşılıksız çek durumunda kendisi tarafından talep edilebilmesi mümkün olan %10 tazminatı, komisyon ücretini, protestonun veya buna denk olan tespiti ve gönderilen ihbarnamelerin giderleri ile bu kapsamdaki diğer giderlerini, bu hususlarda düzenleyenin zenginleşmesi söz konusu olmadığından talep edemez. Bkz. Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 405; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 291-292.

¹⁹¹ Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 405; Reisoğlu, *Çek Hukuku*, s. 291-292.

¹⁹² TBK m. 77'de kullanılan haklı bir sebep olmaksızın şeklindeki kurucu ve tanımlayıcı unsur TTK m. 732'deki sebepsiz zenginleşme davasında aranmaz. İnceleme için bkz. Poroy - Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, s. 288; Bozgeyik, "Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme", s. 594.

¹⁹³ Bozer - Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, s. 404; Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, s. 376-377.

¹⁹⁴ Kaçak, *Bono - Poliçe - Çek*, s. 163; Günay, "Çekte Zamanaşımı", s. 560.

talepleri açısından geçerlidir. Muhatap bu ilişkiye dahil olmadığından TTK m. 814 muhatap hakkında uygulanmaz.

TTK m. 814/1 uyarınca hamilin, cirantalarla düzenleyene ve diğer çek borçlularına karşı sahip olduğu başvurma hakları, ibraz süresinin bitiminden itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Buna göre, hamilin başvurma borçlularına başvurma hakkına ilişkin zamanaşımı süresinin başlangıcı, çekin muhataba yapacağı ibrazla yönelik sürenin bitimine göre tespit edilir. Bu hususta çekin fiilen ibraz edildiği veya ödemededen kaçınma durumunun tespit edildiği tarih dikkate alınmaz.

TTK m. 814/2 uyarınca çek borçlularından birinin diğerine karşı sahip olduğu başvurma hakları, bu çek borçlusunun çeki ödediği veya çekin dava yolu ile kendisine karşı ileri sürüldüğü tarihten itibaren üç yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Ödeme kavramı geniş yorumlanmalı ve çek bedelinin nakden ödenmesinin yanı sıra, alacaklının tatmin edilmiş olduğu tüm hâlleri kapsayacak şekilde anlaşılmalıdır. Çekin dava yoluyla kendisine karşı ileri sürülmesi ile kastedilen başvuru borçlusu lehine işleyen zamanaşımını kesen tüm adli işlemlerdir.

Çekte zamanaşımının kesilmesine yönelik özel bir düzenleme yoktur. Bu konuda poliçede zamanaşımının kesilmesine dair TTK m. 750 ve 751'e atıf yapılmıştır (TTK m. 818/1-p). Buna göre çekte zamanaşımı dava açılması, takip talebinde bulunulması, davanın ihbar edilmesi veya alacağın iflas masasına bildirilmesiyle kesilir (TTK m. 750/1). TTK m. 750 bağlamında çekte açılacak davanın zamanaşımını kesebilmesi için bunun "alacaklı" tarafından açılması gerekir. Zira TTK m. 750'de sayılan diğer zamanaşımının kesilme sebepleri de alacaklının fiillerine yöneliktir. Bunun yanı sıra, çekten kaynaklanan borcun aranılacak borç olma özelliği bağlamında sadece alacaklının açacağı davaları kapsaması gerekir. Zamanaşımının durması hakkında, kambiyo senetlerine özgü özel bir düzenleme bulunmadığından, TBK m. 153 burada uygulanma alanı bulacaktır.

Çekten kaynaklanan başvurma hakkının zamanaşımına uğramasının hem çek borçluları hem de alacaklı açısından sonuçları vardır. Buna göre, zamanaşımına ilişkin koşullar gerçekleştiğinde, borç sona ermediği için çek zamanaşımına uğradığında da çekte dayalı talep hakkı kendiliğinden sona ermez. Bununla birlikte, çek borçluları zamanaşımı def'ini ileri sürerek ödeme yapmaktan kaçınabilecektir. Zira zamanaşımının gerçekleşmesi hâlinde borçlu zamanaşımına dayanmak suretiyle hâlâ varlığını sürdüren borcunu ifadan kaçınma yetkisi kazanır. Bu savunma aracı bir def'i olduğundan hâkim tarafından re'sen dikkate

alınmaz; ilgili kişinin süresinde bu def'iyi ileri sürmesi gerekir (TBK m. 161). Borçlunun zamanaşımı def'inde bulunması halinde çek, kambiyo senedi vasfını kaybeder. Bununla birlikte, zamanaşımına uğrayan çek, HMK m. 202 kapsamında yazılı delil başlangıcı hükmündedir. Zamanaşımı def'inin ileri sürülmesiyle alacağını alamayan çek alacaklısı, açacağı davalarda delil başlangıcı olarak bu çeki kullanacak ve ispat açısından yeterli olmaması durumunda tanık dinleterek iddiasını güçlendirecektir. Çekten dolayı başvurma hakkı zamanaşımına uğramış olsa bile, alacaklı, asıl borç (temel) ilişkisine dayanarak alacak davası veya TTK m. 732 uyarınca hamil, çeki düzenleyen aleyhine sebepsiz zenginleşme davası açabilir.

KAYNAKÇA

- AKSU ÖZKAN, Raziye, *Aval Kurumu*, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- ANTALYA, Gökhan, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler (Marmara Hukuk Yorumu) C. V/1-2*, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- ARSLAN, Ramazan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 7. bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.
- ATALI, Murat- ERMENEK, İbrahim, *İcra ve İflâs Hukuku*, 5. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- BAHTİYAR, Mehmet vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınevi, 2022.
- BOZER, Ali- GÖLE, Celal, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 7. bs., Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2017.
- BOZGEYİK, Hayri, "Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme", *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2003, C. 7, S. 1-2, ss. 589-628.
- BOZKURT, Tamer, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 3. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- COŞKUN, Mahmut, *Kıymetli Evrak Hukuku Bono-Poliçe-Çek*, 7. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2022.
- COŞKUN, Muzaffer, *Özel Hukukta Karşılıksız Çek ve Hamilin Hakları*, İstanbul, Kazancı Hukuk Yayınları, 1994.
- ÇETİNER, Bilgehan- FURRER, Andreas- MULLER-CHEN, Markus, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- DOMANIÇ, Hayri, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 2. bs., İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1975.
- DOMANIÇ, Hayri, *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması TTK Şerhi IV*, İstanbul, Eskin Matbaası, 1990. (Anılış: *Kıymetli Evrak Hukuku ve Uygulaması*).
- ERDEM, Mehmet, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2010.
- EREN, Fikret, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 26. bs., Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- ERİŞ, Gönen, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Kıymetli Evrak, Poliçe- Bono- Çek - Makbuz Senedi - Varant*, 2. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.
- ERMAN, Eyüp Sabri, "Hukuk Davalarında Zamanaşımı", *Adalet Dergisi*, 1974, S. 7, ss. 501-508.
- GÖZÜBÜYÜK, Ahmet Hıfzı, "Türk Ticaret Kanununun 662. Maddesine Göre Borçlunun Alacaklı Aleyhine Açtığı Dava Zamanaşımını Keser mi?", *Adalet Dergisi*, 1965, C. LVI, S. 5-6, ss. 606-612.
- GÜNAY, Erhan, "Çekte Zamanaşımı", *Terazi Hukuk Dergisi*, 2021, C. 16, S. 175, ss. 558-563.
- HELVACI, Mehmet - AKSU, Raziye, "Bonoda Yer Alan Tediye Tarihi ve Ödeme Tarihi Kavramlarının Değerlendirilmesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2016, C. 22, S. 3, ss. 1275-1288.

- KAÇAK, Nazif, **Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bono-Poliçe-Çek**, 5. bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2010.
- KANDIRALIOĞLU, Çağla, "Kambiyo Senedi Olma Niteliğini Kaybetmiş Olan Çeklerde Hamilin Sahip Olduğu Hukuki İmkanlardan Sebepsiz Zenginleşme", **Fasikül Hukuk Dergisi**, 2011, C. 3, S. 18, ss. 41-47.
- KARAYALÇIN, Yaşar, **Ticaret Hukuku, III. Ticari Senetler (Kambiyo Senetleri)**, 4. bs., Ankara, Sevinç Matbaası, 1970.
- KARSLI, Abdurrahim, **Medeni Muhakeme Hukuku**, 5. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2020.
- KENDİGELEN, Abuzer, **Çek Hukuku**, 6. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- KENDİGELEN, Abuzer- KIRCA, İsmail, **Kıymetli Evrak Hukuku Genel Esaslar Kambiyo Senetleri**, 6. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2022.
- KINACIOĞLU, Naci, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 5. bs., Ankara, Nobel Yayıncılık, 1999.
- KUHN, Hans, **CHK- Handkommentar zum Schweizer Privatrecht: GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere - Bucheffektengesetz Art. 772-1186 OR und BEG**, in Vito Roberto- Hans Rudolf Trüeb (hrsg.), 3. Auf., Schulthess Verlag, Zürich- Basel - Genf, 2016. (Anılış: CHK).
- KUNTALP, Erden, **3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, ss. 36-37.
- KURU, Baki, **3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, ss. 35.
- KURU, Baki- AYDIN, Burak, **İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 6. bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.
- MUŞUL, Timuçin, **İcra ve İflâs Hukuku**, C. 1, 6. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2013.
- OĞUZMAN, Kemal- ÖZ, Turgut, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1**, 18. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2020.
- OKÇUOĞLU, Yavuz, "Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Dava Açmasıyla Zamanaşımı Kesilir mi?", **3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, ss. 1-22.
- ÖKTEMER Semih, **3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, ss. 28-30.
- ÖMEROĞLU, Onur, "Çekte Zamanaşımı ve Özellikle İcra İflas Takip Prosedürlerine Etkisi", **Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2008.
- ÖZMUMCU, Seda, "Davanın Açılmasına Bağlanan Hukuki Sonuçların Davanın Açılmamış Sayılması Halinde Değerlendirilmesi", **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, 2012, C. 70, S. 2, ss. 183-206.

- ÖZTAN, Fırat, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Ankara, Turhan Kitabevi, 1997. (Anılış: **Kıymetli Evrak Hukuku 1997**).
- ÖZTAN, Fırat, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 26. bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2022. (Anılış: **Kıymetli Evrak Hukuku 2022**).
- PEKCANITEZ, Hakan- ATALAY, Oğuz- ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukuku Temel Bilgiler**, 15. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2021.
- POROY, Reha- TEKİNALP, Ünal, **Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**, 24. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.
- POSTACIOĞLU, İlhan- ALTAY, Sümer, **İcra Hukuku Esasları**, 5. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.
- PULAŞLI, Hasan, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları**, 9. bs., Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.
- REİSOĞLU, Seza, **Çek Hukuku**, Ankara, Yazarın Kendi Yayını, 2011.
- RİZZİ, Marco Athos, **OFK- Orell Füssli Kommentar: OR Kommentar, Schweizerisches Obligationenrecht**, in Jolanta Kren Kostkiewicz- Stephan Wolf- Marc Amstutz - Roland Fankhauser (hrsg.), 3. Auf., Orell Füssli Verlag, Zürich, 2016. (Anılış: **OFK**).
- RUHİ, Canan- RUHİ, Ahmet Cemal, **İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- SÖKMEN, Reşit, **Çekte Zamanaşımı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2021.
- SUSUZ, Kağan, **Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008.
- STEHLE, Bernhard- REİCHLE, Sebastian, **Präjudizienbuch OR Die Rechtsprechung des Bundesgerichts (1875-2020)**, in Peter Gauch- Hubert Stöckli (hrsg.), 10. Auf., Zürich, Schulthess Verlag, 2021.
- ŞİMŞEK, Edip, **Hukukta ve Cezada Ticari Senetler**, Ankara, Yonca Matbaası, 1982.
- TANDOĞAN, Haluk, **3. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1986, ss. 26-28.
- TANRIVER, Süha, **Medeni Usul Hukuku**, C. 1, 4. bs., Ankara, Yetkin Yayınları, 2021.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi vd., **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 7. bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1993.
- TEOMAN, Ömer, “Çekte İbraz Sürelerinin Hesaplanmasında Keşide Gününün Önemi”, **Prof. Dr. Reha Poroy’a Armağan**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1995.
- TUNÇOMAĞ, Kenan, **Türk Borçlar Hukuku C. 1, Genel Hükümler**, 6. bs., İstanbul, Sermet Matbaası, 1976.
- USLU, Kazım Menderes, **Yeni TTK Tasarısı Nazara Alınarak Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2006.

- ÜLGEN, Hüseyin vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, 14. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2021.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim, *İcra Hukukunun Esasları*, 8. bs., İstanbul, Yazarın Kendi Yayını, 2004.
- VON TUHR, Andreas, *Borçlar Hukukunun Umumi Kısımı, C. 1-2, çev: Cevat Edege*, 2. bs., Ankara, Olgaç Matbaası, 1983.
- YASAN, Mustafa, *Yeni Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri ile de Karşılaştırmalı Olarak Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2008.
- YILDIZ, Şükrü, "Poliçede Zamaşımı Sürelerinin Başlangıcı", *Makalelerim C. 1, Makale 12*¹⁹⁵, 2. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, ss. 279-310.
- YILDIZ, Şükrü, "Kambiyo Senetlerinde Zamaşımı Süreleri", *Makalelerim C. 1, Makale 15*, 2. bs., İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2018, ss. 367-390.

Elektornik Kaynaklar

- <https://karararama.yargitay.gov.tr/>.
- <https://www.kazanci.com.tr/>.
- legalbank.net.

¹⁹⁵ Bu eser, kitabın içindekiler kısmında 13. makale ve başlangıç sayfası 311 olarak gösterilmesine rağmen, kitapta 12. makale ve sayfa 279-310 arasında yer almıştır. Bu sebeple eser, içindekiler kısmına göre kaynakçada belirtilmemiştir.